

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Stress vid orosanmälan

En kvantitativ studie om stress vid orosanmälan inom
yrkesgruppen skolkuratorer

Linnea Östermark och Emma Sjölin

Kandidat (SOPA63)
HT 2016
Handledare: Dolf Tops

Abstract

Author(s): Linnea Östermark & Emma Sjölin

Title: “Stress when reporting to social services” –A quantitative study on stress when reporting to social services in the profession school counselors.

Supervisor: Dolf Tops

Assessor: Lotti Ryberg Welander

In Sweden, school counselors and other professions who works with children have an obligation to notify social services if they sense a concern for a child, 14 chapter 1 § Social Services Act (SFS 2001:453).

We investigated which factors that can affect the counselors work environment, when reporting to social services. The factors we focused on are; how support from colleagues and headmaster where perceived by the school counselors, how the school counselors perceived their collaboration with the social services, if the school counselor where at risk of being exposed to threats and violence. We also considered the aspect of the school counselor’s workload and resources when reporting to social services. We chose school counselors as our respondents because they have an undefined professional roll while working at schools. The choice of method is a quantitative method. Therefore, questionnaires where used to collect material. We sent out 100 questionnaires to school counselors in the municipalities of Skåne. We used questionnaires because we felt that our presence should not affect the responses but also to ensure that the respondents had total anonymity. All respondents are working at elementary schools with children of different ages. The respondents have different length of experience in their profession. They also work at different schools and municipalities. The resources that respondents use differ because it is up to each municipality to allocate resources to schools. Our study showed that the majority of school counselors experienced stress when reporting to social services and this could prove to have a physical and psychological impact, including fatigue, difficulty sleeping, stomach ache, muscles ache, anxiety, depression and frustration. According to Göransson et. al (2016, p. 114), can stress affect health for the worse. About half of the school counselors communicated that they receive the support of colleagues, while more than half communicated that they receive the support of the headmaster. Respondent also communicated that there is room for improvement in the collaboration between school counselors and social services.

Key words: Compulsory reporting, stress, school counselors

Förord

Vi vill ge alla skolkuratorer som varit delaktiga i vår undersökning ett stort tack, utan er hade det inte varit möjligt att genomföra vår uppsats. Vi vill även tacka vår handledare Dolf Tops för en utmärkt vägledning och goda råd när vi inte riktigt visste hur vi skulle gå tillväga. Vi vill även rikta ett tack till våra män som stått ut med våra funderingar och vårt prat kring uppsatsen.

Innehållsförteckning

Abstract	1
Förord	2
Inledning	3
<i>Problemformulering</i>	3
<i>Syfte</i>	5
<i>Frågeställningar</i>	5
<i>Bakgrund</i>	6
Personlig Erfarenhet	7
Metod	8
<i>Kvantitativ forskningsmetod</i>	8
Begrepp.....	9
Enkät.....	9
<i>Metodens förtjänster/begränsningar</i>	10
Förtjänster	10
Begränsningar.....	11
<i>Urval</i>	11
Population	11
Bekvämlighetsurval	12
<i>Bortfallsanalys</i>	13
<i>Reliabilitet</i>	13
<i>Validitet</i>	14
<i>Analys</i>	14
<i>Etik</i>	15
<i>Arbetets uppdelning</i>	15
Teori	16
<i>Organisationsteorier</i>	16
Strukturellt perspektiv.....	16

HR-perspektiv.....	17
Behaviorism.....	18
<i>Stress</i>	19
Tidigare forskning	20
Analys	24
<i>Enkätfrågor</i>	25
Orosanmälan	25
Arbetsbörda	26
Relation.....	27
Hot och Våld.....	28
Stöd från kollegor och rektorer	30
Samverkan med socialtjänsten	31
Erfarenhet.....	33
Resurser	34
Diskussion	35
<i>Kritik</i>	37
Litteraturlista	38
Bilaga 1	41
Bilaga 2	46
Bilaga 3	47

Inledning

I inledningen tar vi upp den problematik vi vill belysa med denna kandidatuppsats. I inledningen finns syfte och de frågeställningar som undersökningen utgår ifrån. Vi har även med bakgrund till varför vi valde att fokusera oss på yrkesgruppen skolkuratorer och deras arbetsuppgift gällande orosanmälan.

Problemformulering

Enligt Socialstyrelsen (2014b, s. 15) bör personal med särskilda kompetenser och kunskaper främja elevhälsan. En yrkesgrupp inom skolan med särskild kompetens är skolkuratorer.

Enligt 2 kap 25 § skollagen (SFS 2010:800) har skolan en skyldighet att tillhandahålla eleverna med personal som kan tillgodose elevernas behov. För att kunna tillgodose elevernas behov skall varje skola se till att alla elever har tillgång till en skolkurator eller liknande.

Enligt Akademikerförbundet SSR (2016, s. 5) arbetar hälften av skolkuratorer på två eller fler skolor.

Socialstyrelsen riktlinjer (2014b, s. 82) skriver att skolor bör ha ett elevhälsoteam där skolkuratorn förväntas ha kompetens och kunskap om hur man hanterar fall avseende elever. Arbetsmiljöverket (2016b) skriver att stress kan uppstå ifall det inte finns tillräckligt med kunskap och erfarenhet rörande arbetsuppgifterna samt ifall det finns svagt stöd från omgivningen, exempelvis stöd från kollegor och arbetsledare. Elevhälsoteamet bör ha en rektor som kan ta på sig ledarrollen för att få bra samverkan i teamet. Göransson et al (2013, s. 115) menar att stöd från kollegor och arbetsledare kan minska stress på arbetsplatsen. Förändret av en positiv dialog mellan kollegor och arbetsledare under möten och andra tillfällen kan även ha en positiv inverkan på arbetsmiljön (ibid.). Stöd från kollegor och arbetsledare kan minska stressen vid en orosanmälan.

Arbetsmiljöverket (2016b) menar att de två största riskerna avseende stress, är hög arbetsbörda och problem med det sociala samspelet avseende kollegor och arbetsledare. Enligt Akademikerförbundet SSR (2016, s. 18) upplever åtta av tio skolkuratorer att de är ensamma och har ett stort ansvar. Astvik & Gustafsson (2014, s. 3 f.) menar att avsaknad av interaktion mellan kollegor kan leda till att stressen ökar. Det kan medföra att man lättare blir sjuk eller får stressrelaterade sjukdomar (ibid.). Det kan därför vara problematiskt om stöd saknas inom organisationen, vilket kan leda till eventuella hälsorisker för skolkuratorer. Ensamarbete kan leda till psykisk ohälsa (Arbetsmiljöverkets 2016a). Andra risker till att arbetsmiljön försämras är ifall yrkesverksamma utsätts för hot och våld. Arbetsmiljöverket (ibid.) skriver att risken att utsättas för hot och våld beror på vilken yrkesgrupp man tillhör. Yrkesgrupper som arbetar med människor, till exempel inom skolan har en högre risk för att blir utsatt för hot och våld (ibid.) Hot och våld kan komma från elever men också från deras anhöriga.

Enligt Akademikerförbundet SSR (2016, s. 12 f.) upplever 3 av 4 skolkuratorer att de har en hög arbetsbelastning och skolkuratorer som arbetar med åldersgruppen 10 år och ner, upplever att arbetsbelastningen har ökat de senaste åren. Akademikerförbundet SSR (2016, s. 14) menar att ökningen av arbetsbelastningen beror på att fler barn är i behov av stöd men även att det uppkommer fler akuta elevärenden. En akuta arbetsuppgifter kan exempelvis vara en orosanmälan. Göransson et al (2013, s. 114) menar att det är viktigt att arbetsmiljön är balanserad. Vid ökad arbetsbelastning och akuta arbetsuppgifter kan denna balans rubbas. När det uppdagas att barn far illa så bör det prioriteras, vilket göra att andra arbetsuppgifter som inte är akuta läggs åt sida. Enligt Akademikerförbundet SSR (2016, s. 17) upplever skolkuratorer som arbetar inom grundskolan, att de ofta inte hinner med sina arbetsuppgifter enligt planeringen.

Backlund (2007, s. 196) skriver att hanterandet av orosanmälan varierar beroende vilken kommun skolkuratoren är yrkesverksam i. I en av kommunerna som Backlund (ibid.) förde sin undersökning i, beskrev skolkuratoren att hen arbetade med FN:s barnkonvention i samband med orosanmälan. En skolkurator i en annan kommun beskrev att hen gick på sin magkänsla och fick ta stöd från en utomstående jurist vid orosanmälan. Eftersom kommuner har varierande resurser, varierar även de resurser elevhälsovården förfogar över (Backlund 2007, s. 52). Resurser som fördelas till elevhälsovården på enskilda skolor är inte förda i någon nationell statistik, utan statistiken förs på kommunnivå (ibid.). Det går inte att se hur mycket resurser som går till elevhälsovården för enskilda skolor. Enligt Akademikerförbundet SSR (2016, s. 20) anser var femte skolkurator att de har fått ökade resurser till elevhälsovården, lika många anser att de har fått minskade resurser, från år 2012 till år 2015. Enligt Arbetsmiljöverket (2016b) kan stress uppkomma från obalans mellan krav och resurser. Den sammanlagda bilden är att skolkuratorernas arbetssituation kan vara problematiskt och att en orosanmälan kan innebära en extra börda för en redan ansträngd position inom skolan.

Syfte

Syftet med vår uppsats är att undersöka hur skolkuratorer i Skåne bedömer förekomsten av stress vid orosanmälan avseende elever.

Frågeställningar

Uppliver skolkuratorer i Skåne att arbetsbördan ökar vid orosanmälan?

Uppliver skolkuratorer i Skåne att hot och våld, ökar eller minskar vid orosanmälan?

Uppliver skolkuratorer i Skåne att det finns stöd från andra yrkesverksamma inom skolan vid orosanmälan?

Hur upplever skolkuratorer i Skåne samarbetet med socialtjänsten vid orosanmälan?

Uppliver skolkuratorer i Skåne att de får tillräckligt med resurser från kommunen vid orosanmälan?

Bakgrund

Enligt 2 kap 25 § skollagen (SFS 2010:800) ska det finnas tillgång till skolkurator, eller liknande, på varje skola men detta innebär inte att skolkurator är anställd av skolan eller ens jobbar heltid på en skola. Det förekommer att skolkuratorer arbetar på två eller flera skolor. En skolkurator kan vara anställd av rektorn direkt eller kan vara anställd genom kommunen och ingå i en grupp med andra skolkuratorer. Oavsett anställningsform har skolkuratorer möten och arbetsuppgifter inom skolan.

2 kap 25 § skollagen (SFS 2010:800) säger att varje skola skall ha tillgång till elevhälsa. I elevhälsan ingår rektor, biträdande rektor (om en sådan finns på skolan), skolsköterska, skolkurator, specialpedagog samt syokonsulent. Syftet med att det ska finnas olika yrkesgrupper inom elevhälsan är för att kunna se eleven och dess behov i olika perspektiv för att helheten lättare ska lysa igenom (Hylander 2011, s. 52). Elevhälsan har ett forum där man bland annat tar upp elever som har olika behov där det behövs anpassning, förebyggande arbete och om det finns så pass stor oro för en elev att en orosanmälan behöver göras. Det är ofta skolkurator som ensam yrkesgrupp inom skolan, har juridisk kompetens, psykosocial kompetens och arbetar med helhetstänk kring eleverna i skolan (Hylander 2011, s. 24).

Hylander (ibid.) skriver att skolkuratorer handleder pedagoger kring bland annat orosanmälan samt att de samverkar med BUP, socialtjänsten, habilitering och andra myndigheter som arbetar med barn och ungdomar. Enligt D-Wester (2005, s. 4) arbetar skolkuratorer på individ- grupp- och organisationsnivå, dvs. att skolkuratorer arbetar med elever på individnivå och med förebyggande arbete på grupp- och organisationsnivå. Det förbyggande arbetet kan bestå av krishantering, handledning till pedagoger, klassinsatser om t.ex. mobbning etc. D-Wester (2005, s. 12) menar att eleven skall vara i fokus när skolkuratorn arbetar på individnivå samt att elevens och vårdnadshavarens perspektiv ska lyftas fram och inte enbart skolans perspektiv. För att en elev ska nå sina mål i skolan är det många faktorer som måste samverkas och då är det viktigt med en helhetsbild av eleven och dennes behov. En elev kan kontakta skolkuratorn på eget bevåg vilket gör att skolkuratorn har sekretess gentemot övrig personal på skolan.

Om rektorn har beslutat om kontakt med skolkurator som insats, hävs sekretessen mellan skolkurator och berörd personal.

Enligt 29 kap 13 § skollagen (SFS 2010:800) skall samtliga anställda inom skolan anmäla till socialtjänsten om ett barn far illa eller riskerar att fara illa. Alltså gäller inte detta enbart rektorn utan all personal har delat ansvar. Anmälningsskyldigheten beskrivs även i 14 kap 1 § socialtjänstlagen (SFS 2001:453) där det står att myndigheter vars verksamhet berör barn och unga är skyldiga att anmäla till socialtjänsten om det finns kännedom att ett barn far illa eller om man misstänker att ett barn far illa. Enligt Edling (2014, s. 1) finns anmälningsskyldigheten kvar även om skolan har kännedom av att någon annan myndighet har gjort en orosanmälan. Det skall även göras en orosanmälan trots att skolan vet att det redan finns en pågående utredning. Om oron kvarstår eller ny information inkommer skall en orosanmälan göras trots att man tidigare har gjort en.

När en orosanmälan har gjorts och den har inkommit till socialtjänsten beslutar en handläggare om det ska inledas en utredning eller inte. Den som har gjort en orosanmälan har enligt 14 kap 1b § socialtjänstlagen (SFS 2001:453) rätt att få reda på om det inleds en utredning, inte inleds en utredning eller om det pågår en utredning, dock får anmälaren själv begära ut denna information från socialnämnden. Enligt 14 kap 1 § socialtjänstlagen (SFS 2001:453) är myndigheter, befattningshavare och yrkesverksamma skyldiga att lämna alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredningen av ett barns behov av stöd och skydd till socialnämnden. Med andra ord så är anställda inom skolan skyldiga att lämna relevant information till socialtjänsten om en elev om socialtjänsten kräver detta. Socialtjänsten kan skicka ut något som heter konsultationsdokument till personal inom skolan för att få en mer helhetsbild av eleven. Socialtjänsten kan också be om ett referenssamtal där den anställde i skolan är skyldig att besvara frågor i den mån hen kan. Samverkan med socialtjänsten är en viktig arbetsuppgift för skolkuratorerna.

Personlig Erfarenhet

Bryman (2011, s. 21) skriver att motivet för att utföra en forskning kan ha sitt ursprung från personliga erfarenheter. Emma hade sin praktik hos två skolkuratorer som arbetar på två skolor vardera. Under sin praktik fick Emma en inblick i deras arbete samt skolan som verksamhet. I bakgrunden ovan så nämns det att elever komma till skolkuratoren på egen ansökan, vilket betyder att skolkuratoren har sekretess mot andra yrkesgrupper på skolan. Det visade sig direkt hur detta kan påverka arbetet för elevens bästa som det står i 1 kap 10 § skollagen (SFS 2010:800). Vid flertalet tillfällen kom några av eleverna upp i olika forum på

skolan då det fanns en stor oro kring eleven, trots att skolkuratoren hade samma oro kunde hen inte nämna något om den informationen hen hade. Skolkuratorer arbetar med akuta situationer som uppstår men det ska även finnas tid för andra arbetsuppgifter, exempelvis förebyggande arbete enligt 2 kap 25 § skollagen (SFS 2011:800). Det förekommer att förebyggande arbete inte hinns med.

Arbetet som skolkurator är ett ensamarbete eftersom man ofta är ensam i sin yrkesgrupp på skolan. Ibland sägs det kommentarer så som, vad vet skolkuratoren om utbildning när de inte är en pedagog osv. Denna attityd kunde ibland även komma från ledningen på skolan. Därför valde vi att undersöka skolkuratorernas upplevelser vid orosanmälan eftersom vi ville ta deras perspektiv eftersom de inte har en tydlig plats inom skolan samt att de arbetar med socialt arbete inom skolan.

Metod

I detta avsnitt kommer vi att förklara vårt val av metod, hur vi har inhämtat material. Vi kommer resonera kring urval av respondenter. I detta avsnitt kommer vi även att resonera kring reliabilitet, validitet och hur vi har gått till väga med analysen samt vilka etiska övervägande vi tagit hänsyn till.

Kvantitativ forskningsmetod

Inom kvantitativ forskning använder forskare sig av ett deduktivt synsätt. För att använda ett deduktivt synsätt i kvantitativ forskning så ser vi på relationen mellan teori och forskning vilket är det första steget i en kvantitativ undersökning (Bryman 2011, s. 150). Vi utgick från kvantitativ forskningsmetod eftersom vi ansåg att det var mer intressant att ta reda på varför skolkuratorer bedömer förekomsten av orosanmälan som stressfyllt vilket tydliggörs av tidigare forskning och praktik. Vårt intresse var även att undersöka vilka faktorer som påverkar skolkuratorernas syn på orosanmälan och varför det påverkar. Vi ville ta reda på varför skolkuratorer eventuellt kände sig stressade vid orosanmälan. Kvantitativ forskning har ett fokus på varför saker ser ut som de gör (Bryman 2011, s. 169). En kvantitativ forskning går kort ut på att man samlar in numeriska data som sedan går att mäta (ibid.). Ett sätt att samla in numeriska data är genom enkäter (Jan Trost 2007, s. 17 f.).

Begrepp

Vi använde oss av begrepp så som stress, anmälningsplikt och orosanmälan. Dessa begrepp använde vi oss av för att undersöka skolkuratorernas upplevelse kring orosanmälan.

Enkätfrågorna har delades in i teman för att se ifall faktorer såsom hot och våld, arbetsbörda, stöd och resursfördelning påverkar skolkuratorernas upplevelse vid orosanmälan. Att ha begreppen klart för oss är viktigt då de är teorins byggstenar enligt Bryman (2011, s. 154). Begreppen förklarar vi i avsnitten tid bakgrund och tidigare forskning.

Enkät

Vi använde oss av Google formulär för att skapa enkäten eftersom det är ett gratisprogram och som även är lätt att förstå. I detta program var det smidigt att fylla i och utforma enkäter. Vi ansåg även att desto mer vi underlättade för skolkuratorerna att fylla i enkäterna desto mindre bortfall skulle vi få i vår undersökning. Vi skickade ut 100 enkäter varav 14 respondenter visade sig inte vara verksamma av olika anledningar, därmed skickade vi direkt ut 14 enkäter till 14 andra respondenter. Trost (2007, s. 73) påpekar att en omfattande enkät kan leda till bortfall eftersom respondenter tröttnar och hoppar över frågor. Bryman (2011, s. 228) skriver att respondenterna kan besvara enkäten när det passar dem bäst och tiden finns. Därför valde vi att utforma en så kort enkät som möjligt. Enligt Bryman (2011, s 231) bör ett bra introduktionsbrev skickas ut. Vi utformade ett introduktionsbrev där vi beskrev vad det är vi undersökte samt hur våra respondenter kunde kontakta oss vid behov. I introduktionsbrevet hade vi även länken till vår webbenkät.

Eliasson (2013, s. 39) skriver att man ska undvika att använda fackuttryck och med detta i åtanke använde vi oss av vardagligt språk. Bortfall kan även påverkas av utformningen av enkätfrågorna (Bryman 2011, s. 229 ff.). Vi använde oss av olika frågeformat. Enligt Bryman (2011, s. 233) ska enkäter innehålla så få öppna frågor som möjligt, men eftersom vi ville att respondenterna skulle definiera begreppet stress själva, lade vi till en öppenfråga där de kunde skriva hur stress yttrade sig vid en orosanmälan. Vi lade även till en öppenfråga i slutet av vår enkät där våra respondenter kunde lägga till sina egna kommentarer eftersom det kunde öppna upp för en mer intressant analys. Vi ansåg att två öppna frågor var hanterbart för respondenterna. Förutom öppna frågor använde vi oss av slutna frågor i ett vertikalt format och i likertskala (Bryman 2011, s. 234 f.). Anledningen till varför vi valde ett vertikalt format på en del frågor beror på att det minimerar chansen för respondenterna att råka kryssa i fel svar samt att svaren urskiljs lättare ifrån frågan (ibid.). Genom att använda oss av en

likertskala fann vi de respondenter som svarade ogenomtänkt på frågorna, exempelvis de som kryssar i samma svar på alla frågorna (ibid.) Då kunde vi anta att dessa respondenter inte hade svarat sanningsenligt.

Metodens förtjänster/begränsningar

Vi kommer nu ta upp förtjänster och begränsningar angående den kvantitativa forskningsmetoden. Eftersom vi använde oss av enkäter för att inhämta material ta vi även upp förtjänster och begränsningar avseende användningen av enkäter.

Förtjänster

Fördelen med att använda en kvantitativ forskningsmetod är att egna värderingar kommer ha en minimal påverkan på resultatet och därmed få en större objektivitet, vilket eftersträvas i kvantitativ forskning (Bryman 2011, s 169 f.). Genom att vi använde oss av kvantitativ forskning kunde vi mäta och upptäcka intressanta variabler, exempelvis individer som upplever hot och våld på sin arbetsplats (Bryman 2011, s. 155). Hade vi använt oss av en kvalitativ forskningsmetod hade det varit svårare att undersöka ifall skolkuratorer upplever hot och våld eftersom det blir färre respondenter då intervjuer görs. Det kan vara värt att nämna att fördelen med att använda kvantitativ metod är att det går att generalisera utifrån urvalet (Bryman, s 168 f.). Dock använder vi oss av ett bekvämlighetsurval vilket gör att vi inte kan tillgodose generalisering av skolkuratorer i vår undersökning (Bryman 2011, s 194 f.). Därmed blir generalisering inte en fördel för oss i vår kvantitativa undersökning.

Enkäter är billiga att administreras vilket är en fördel då vårt urval av respondenter är geografiskt spridda Bryman (2011, s 228). Respondenterna behövde inte posta tillbaka enkäterna och vi behövde inte fysiskt inhämta enkäterna vilket var en fördel på grund av tidsaspekten. Enkäter är dessutom snabba att administrera vilket är en stor del till varför vi valde just enkäter och inte strukturerade intervjuer (ibid.). Enkäter gör att vi inte får en intervju effekt vilket kan medföra att våra respondenter svarar mer trovärdigt på frågor (Bryman 2011, s. 229). Vi anser att en del frågor eventuellt kunde vara känsliga vilket hade medfört att respondenterna inte svarat sanningsenligt vid en intervju. Bryman (2011, s 194) menar att det är sannolikt att få svar på enkäter.

Begränsningar

Kritik som förs mot den kvantitativa forskningsmetoden är att kvantitativ forskning inte skiljer mellan den naturliga ordningen och den sociala verkligheten (Bryman 2011, s.171). Vilket betyder att vi inte kunde få ett subjektivt perspektiv eftersom den kvantitativa forskningsmetoden inte tar hänsyn till hur människor tolkar verkligheten, dvs. våra respondenters subjektiva upplevelse av orosanmälan. I en kvantitativ forskningsmetod förutsätter vi att våra respondenter tolkar begreppen på samma sätt som vi gör (Bryman 2011, s 171 f.). Vi har försökt att få vår mätning mer specifik genom att använda oss av fasta frågor, men även öppna frågor där respondenterna kunde förklara hur de tolkar begreppen. Detta betyder dock inte att respondenterna har tolkat begreppen på samma sätt som vi har gjort, utan vi har fått material angående deras sätt att tolka begreppen.

Vad som anses viktigt i en skolkurators vardag går inte heller att klargöra genom den kvantitativa forskningsmetoden (Bryman 2011, s. 172). En orosanmälan är en viktig arbetsuppgift i skolkuratorns arbete. Dock kan vi inte veta om skolkuratorerna anser att det är en viktig del i deras vardag. Detta gör att deras upplevelse av orosanmälan inte behöver överensstämja med deras svar. En del skolkuratorer kan tycka att orosanmälan är en viktig arbetsuppgift trots att det inte gör en orosanmälan så ofta. Detta medför att de inte är medvetna om deras beteende kring arbetet med orosanmälan. Detta gör att vi inte kan vara helt säkra på att respondenternas vardag överensstämmer med respondenternas svar.

De begränsningar som vi även ser med att ha använt en kvantitativ metod och enkät är att vi dels inte kunde ställa följdfrågor samt att vi inte kunde förklara eventuella oklarheter som respondenterna hade rörande enkäten (Bryman 2011, s. 229). Samtidigt ville vi inte gå in på djupet kring frågorna med respondenterna för att inte påverka deras svar i enkäten.

Urval

Population

För att kunna göra sitt urval skriver Jan Trost (2007, s 24) att man bör ställa sig frågan om vilken undersökningspopulation man ska välja, alltså vilken del av befolkningen man väljer att ställa sina frågor till. Vi var båda överens om att vi ville undersöka orosanmälan samt hur

detta fungerade i skolan. Eftersom det finns olika yrkesgrupper inom skolan avgränsade vi vårt val till skolkuratorer. Emma hade sin praktik med två skolkuratorer och frågan angående orosanmälan kom upp redan då. Populationen som vi valde blev skolkuratorer i Skåne som jobbar på grundskolor. Detta för att det blir en större spridning i åldrarna avseende elever än om vi valt gymnasieskolor samt att skolkuratorer träffar på yngre elever med problematik i hemmet och skolan men också elever med ett självdestruktivt beteende. Skolkuratorerna är yrkesverksamma i både stora kommuner med över 200 000 invånare, medelstora kommuner med 200 000 till 50 000 invånare samt små kommuner med mindre än 50 000 invånare. Detta på grund av att vi ville ha en spridning avseende kommunstorlek. Bryman (2011, s 179) menar att vid val av population kan man välja vilket område, skola och städer, populationen ska vidröra. Därmed är vår population skolkuratorer som är yrkesverksamma på grundskolor i Skåne.

Bekvämlighetsurval

Bryman (2011, s 194) förklarar kort att bekvämlighetsurvalet innebär att man tar respondenter som är tillgängliga. Vi använde oss av bekvämlighetsurvalet eftersom vi noterade att kandidatuppsatsen endast skulle fortgå under 10 veckor. Bryman (2011, s 196) menar att ett bekvämlighetsurval inte har lika krävande förberedelser som exempelvis ett sannolikhetsurval. Därav valde vi bekvämlighetsurvalet med tanke på tidsaspekten. Trost (2007, s 38) skriver att en del övervägande bör göras för att få fram urvalsstorleken. Eftersom vårt största övervägande var att få in tillräckligt med material i tid, valde vi att skicka ut 100 enkäter. Genom att skicka ut 100 enkäter använde vi inte oss av hela vår population och hade utrymme att snabbt lägga till respondenter i vårt urval. Bryman 2011, s. 232) påpekar att svarsfrekvensen i ett bekvämlighetsurval är av mindre vikt vilket gör att vi kunde fortgå i vår undersökning även om vi skulle ha fått mer än 50 procent bortfall. Dock nådde vi målet av 53 procent svarsfrekvens. Respondenterna hittade vi genom att gå in på skolans webbsidor där vi fick fram respondenternas mejl, därefter skickade vi webbenkäter via mejl. Ifall respondenterna inte hade mejladresser på hemsidorna kunde vi välja bort dem eftersom vi har ett bekvämlighetsurval.

Bortfallsanalys

Vi hade ett externt bortfall om 47 respondenter som inte har svarat samt 14 respondenter där mailadresserna inte var i bruk. På grund av ett direkt bortfall fick vi lägga till 14 respondenter i vårt urval för att kunna uppnå så hög svarsfrekvens som möjligt. Vi räknar inte med de 14 respondenter som vi var helt säkra inte hade tillhandahållit enkäten. Därför utgår vi att vi har skickat ut endast 100 enkäter. Till en början fick vi inte tillräckligt med svar. Vi skickade påminnelse till våra respondenter för att minska bortfall, (Bryman 2011, s 231 f.). När vi skickade iväg vår första påminnelse fick vi in tillräckligt med svar för att göra en knappt godkänd analys med en svarsfrekvens över 50 procent (Bryman 2011, s. 231). Dock hade vi en låg svarsfrekvens ifrån kommuner med 200 000 till 50 000 invånare för att kunna göra korrelationer mellan olika variabler. Men vi ansåg att vi inte behövde göra korrelationer för att kunna svara på våra frågeställningar. Det hade varit intressant att kunna göra korrelationer mellan exempelvis hur många som arbetar på fler än en skola och hur många invånare det finns i en kommun. Detta är på grund av att vi såg en trend som antydde på att skolkuratorer som arbetar i mellan- och små kommuner ofta var verksamma på fler än en skola, dock kunde vi inte göra korrelationen som vi nämner ovan i texten. Det interna bortfallet var inte marginellt för att påverka resultatet.

Reliabilitet

Reliabiliteten är ett av de viktiga kriterierna för att se ifall undersökningar är tillförlitliga (Bryman, 2011, s. 49). Reliabilitet kan beskrivas som stabilitet, dvs att ett mått över tid är stabilt (Bryman 2011, s. 160 f.). Det finns stabilitet, dvs reliabilitet, ifall ett mått inte har förändrats på grund av fluktuerande respondenter i urvalet (ibid.) I vårt fall kan förändringar av mått bero på lagändringar eller förändringar i skolkuratorernas arbetsuppgifter. Vi kan anta att detta inte kommer att ske inom en snar framtid eftersom lagändringar och omorganisering av skolkuratorers arbetsuppgifter tar lång tid att genomföra. Trost (2007, s. 61) menar att vi kan utgå från ett symboliskt interaktionistiskt synsätt som betyder att vi hela tiden deltar i processer. Vi kan därmed förvänta oss att mätningarna kan ändras över tid. Skolkuratorer som har arbetat i mellan ett till fyra känner sig mer ensamma med stort ansvar än de som har arbetat i fem till nio år (Akademiförbundet SSR 2016, s. 18). Det innebär att respondenternas erfarenhet inom yrket kan påverka mätningarna över tid. Mätningarna angående resurser kan även förändras beroende hur kommuner väljer hur resurserna ska fördelas. Vi kan göra ett

antagande av att stabiliteten ändras men att det är följdriktigt, dvs logisk. Därmed kan vi anta att undersökningen är reliabel.

Validitet

Enligt Bryman (2011, s. 163) frågar validitet ifall måttet för ett begrepp verkligen mäter det begreppet man undersöker. Vi har undersökt olika faktorer avseende våld, hot, resursfördelning, arbetsbörda och stöd. Vi utformade våra enkätfrågor så att de skulle mäta det vi ville mäta genom att fokusera på de olika faktorerna som kunde påverka skolkuratorernas upplevelse avseende stress vid orosanmälan. Begreppen och enkäten som vi använder oss av har validitet eftersom vi har frågat andra personer hur de uppfattat frågorna, dvs använda oss av ytvaliditet (Bryman 2011, s. 163). Vi har testat våra enkäter på två skolkuratorer som har varit handledare på tidigare praktik samt frågat personer i vår närvaro ifall de uppfatta enkätfrågorna på det sätt vi vill att enkätfrågorna skulle uppfattas. Genom det visste vi ifall vår enkät uppfyllde de mått vi ville mäta.

Analys

Vi använde oss av enkätundersökning eftersom det är ett konkret sätt att beskriva hur man gjort urvalet samt att det inte medför en intervjuareffekt (Bryman 2011, s. 226). Materialet hanterades i datorprogrammet SPSS där vi kunde föra statistik. Vi har därefter tolkat statistiken som skapades från vårt inhämtade material. Vi har använt begrepp, som nämndes ovan, för att mäta olika aspekter som ger oss förklaringar till hur skolkuratorernas situation uppfattas när de hanterar en orosanmälan. Vår kodning i SPSS är ett kodningsschema som har hjälpt oss hantera vårt inhämtade material. Vi har använt oss av flera sorters variabler i vår enkät, dvs olika sorters svarsformer på frågor (Bryman 2011, s. 320 f.). Vi har även frågor om ålder, kön, ja och nej frågor, frågor där svaren skalar från 1 till 5 samt två öppna frågor för att respondenterna själva ska kunna definiera begrepp. Detta betyder att vi har kvot-/intervallvariabler, ordinalvariabler nominalvariabler och dikotoma variabler (ibid.).

För att analysera öppna frågor så har vi använt oss av en kodningsmall. Enligt Bryman (2011, s. 243) kan vi genom en kodningsmall identifiera vilka svar som hör till respektive

fråga och deras koder. Vi har använt oss av pre-coding, vilket innebär att vi har kodat svaren efter att vi har erhållit dem (Bryman 2011, s. 244). Detta är på grund av att vi inte kunde förutspå vad våra respondenter skulle svara. Svaren till fråga ”Hur skulle du beskriva med max 3 meningar, yttrandet av stress utifrån dig själv?” har delats in i kategorierna fysiska yttringar, psykiska yttringar och emotionella yttringar. Frågan där respondenterna får ge valfria kommentarer har vi kodat i teman enkät, generalisering av fall, orosanmälan, resurser, kontakter och hot/våld.

Etik

Etiska överväganden är medvetna reflektioner över vad vår forskning kan innebära för respondenterna (Kalman och Lövgren (red) 2012, s. 9). Vi tog hänsyn till informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet, och nyttjandekravet (Bryman 2011, s. 131 f.). Ur en etisk synpunkt redovisade vi varken respondenternas namn eller vilken kommun samt skola respondenterna arbetar i eftersom detta inte är relevant för undersökningen (Eliasson 2013, s. 42). Ifall respondenter inte anser att arbetsmiljön är passande skall respondenten inte påverkas av detta, därmed bör respondenten behandlas anonymt enligt konfidentialitetskravet (Bryman 2011, s. 132). Enkätundersökningen är frivillig att delta i enligt samtyckeskravet (Bryman 2011, s. 131). Vi anser att deltagande som svarat på vår enkät samtycker. Vi har även skrivit detta i introduktionsbrevet som vi har mailade till respondenterna. Avseende informationskravet fick respondenterna information om undersökningens syfte i introduktionsbrevet (ibid.). Insamlade enkäter har endast använts till undersökningen, vilket även uppfyller nyttjandekravet (Bryman 2011, s. 132).

Arbetets uppdelning

Att skriva två personer kräver ett gott samarbete och en nära kontakt vilket har gjort att vi så gott som haft daglig kontakt under vårt skrivande via skype eller telefon eftersom vi bor långt bort ifrån varandra. Vi har delat upp arbetet så jämnt som möjligt och sedan läst varandras texter. Slutligen har vi kommenterat varandras texter för att få en struktur genom hela undersökningen. Linnea skrev problemformulering, tidigare forskning, HR-perspektivet och strukturella perspektivet. Emma skrev förord, abstrakt, bakgrund, behaviorismen och stress. Vi hjälptes åt med syfte, frågeställningar, metoden, analys och diskussion.

I det praktiska arbetet rörande enkäten hjälptes vi åt med enkätfrågorna samt svarsalternativen. Linnea gjorde sedan en webbenkät, bilaga 1 med enkäten och Emma tog fram alla mailadresser, skrev introduktionsbrevet och påminnelsebrevet. När svaren inkom, infogade Linnea dessa i SPSS. Emma hade kontakt med respondenter som bland annat vill ha vår färdiga enkät skickat till sig samt de respondenter som hade frågor eller påståenden de ville förmedla till oss.

Teori

Vi valde ett flertal teorier för att tolka och förstå vårt material. De teorier vi valde är organisationsteori, det strukturella perspektivet och HR-perspektivet. Vi valde även teorin behaviorism för att utifrån ett teoretiskt perspektiv kunna förklara begreppet stress. Vi har valt dessa teorier eftersom våra frågeställningar frågar efter de strukturella problem som kan uppstå så som resursfördelning och vad för stöd skolkuratorer får från sina kollegor och arbetsledare. Vårt syfte tar även upp stress som kan tolkas och förklaras utifrån behaviorismen. D-Wester (2005, s. 9) påpekar även att skolkuratorer ofta arbetar på en organisationsnivå, såväl som på en individ- och gruppnivå. Det gör att de valda teorierna omfattar skolkuratorns perspektiv både på en organisationsnivå och en individ- eller gruppnivå.

Organisationsteorier

Strukturellt perspektiv

Det strukturella perspektivet antagandet är tron på rationaliteten och den formella ordningen (Bolman & Deal 2012, s. 75). Detta betyder att människorna inom organisationerna har fasta roller och relationer. I skolans som organisation så har rektorn ledarrollen och skolkuratorer är arbetstagare med specialkompetens. Att skolkuratorer har rollen som specialkompetens ingår i antagandet om det strukturella perspektivet (ibid.). Detta är för att öka effektiviteten och att ha en tydlig arbetsfördelning. D-Wester (2005, s. 11) menar att det finns formella förväntningar på skolkuratorer och deras arbete ifrån elever, föräldrar och annan personal. Skolkuratorers dialog med rektorerna om deras uppdrag är av en betydande faktor för vad som förväntas av skolkuratorerna (ibid.).

Det strukturella perspektivet har två olika traditioner, en av dessa är att försöka utforma organisationer så att de uppnår maximal effektivitet (Bolman & Deal 2012, s. 76). Frederick

W. Taylor var verksam under tidigt 1900-talet och bidrog med en tidsstudietanke. Detta kallade han för ”minute time measurement” och hade ett angreppsätt som han kallade för ”scientific management” (ibid.). Frederick W. Taylor menade att om man delade upp arbetsuppgifterna i små delar så gick det att effektivisera arbetarnas arbetssätt, dvs förändra arbetarna för att effektivisera organisationen.

Den andra traditionen inom det strukturella perspektivet utgår från den tyske ekonomen Max Weber som var en framgångsrik ekonom och sociolog (ibid.). När Max Weber var verksam under början av 1900-talet, var det en patriarkal organisationsprincip som var styrande. Med andra ord fanns det en fadersgestalt inom organisationen som hade makten att belöna eller bestraffa, avskeda eller beförtra personalen (ibid.). Max Weber skapade en modell utifrån byråkratiska egenskaper där det ingick att det skulle finnas en fast arbetsfördelning, en hierarki av ämbete eller tjänster, införandet av riktlinjer för verksamheten, skillnad mellan personliga och offentliga rättigheter och ägodelar, anställning av personal skulle utgå ifrån tekniska kvalifikationer och en chans till ett livslångt yrke med möjligheten till karriär (ibid.). Vi kan se idag att mycket av det Max Weber utformade sin modell ifrån finns kvar, t.ex. inom skolan finns det tydliga yrkesgrupper som specialiserar sig och har en viss kompetens så som skolkuratorer har. Dvs att skolkuratorer rekryteras genom deras kompetens. Skolan har även riktlinjer inom organisationen från skolverket. I en strukturell organisationsdesign finns det strukturella spänningar, hur man fördelar arbetsuppgifter, dvs differentiering. Spänning finns även vid hur roller och enheten, i vårt fall elevhälsoteamet, samordnas när arbetsuppgifterna har bestämts, dvs integrering (Bolman & Deal 2012, s. 80).

HR-perspektiv

”Human resource”-perspektivet, även kallat HR-perspektivet utgår ifrån att organisationer bör forma sig efter de människor som arbetar inom organisationen (Bolman & Deal 2012, s. 151). HR-perspektivet utvecklades av Parker Folett (1918) och Elton Mayo (1933, 1945). Deras antaganden var att organisationer skulle lyfta upp människor utifrån deras förmåga och engagemang (Bolman & Deal 2012, s. 155 f.). De viktigaste beståndsdelarna i ett HR-perspektiv är att organisationer ska uppfylla människors behov inom organisationens. Människor och organisationen är beroende av varandra. Om överensstämmelsen är dålig mellan organisationen och människornas behov, så kommer en av parterna påverkas negativt. Om överensstämmelse är bra mellan organisationen och människornas behov kommer det

vara lönsamt (Bolman & Deal 2012, s. 156). För att ett HR-perspektiv ska fungera i en organisation, så måste det finnas en sammanhållen helhetsstrategi (Bolman & Deal 2012, s. 204). Locke & Latham (2004, s. 388) menar att det finns sex olika rekommendationer att motivera personalen utifrån ett HR-perspektiv. En av dessa rekommendationer är att man ska försöka upptäcka relationer mellan omedvetenheten och medvetenheten i relation till motivationen (Locke & Latham 2004, s. 395 ff.). Locke & Latham (2004, s. 399) menar även att en av rekommendationerna är att bekräfta att människor som vill utföra en uppgift kommer att utföra den mycket bättre, än en människa som inte vill utföra en uppgift men som måste. Locke & Latham (2004) har utgått från just ett HR-perspektiv när de har format rekommendationerna för att kunna förstärka perspektivet inom organisationer. Detta är för att människor ska kunna bli motiverade inför sina arbetsuppgifter, och på så sätt blir partnerskapet mellan organisationer och människor lönsamt. Bolman & Deal (2012, s. 158 f.) menar att Maslow's behovsteori kan förklara vikten av att människor har ett välbefinnande inom den organisationen de är verksamma i. När en människa har uppfyllt sina fysiska behov behöver de psykiska behoven uppfyllas, t.e.x. att känna sig behövd, få uppskattning och självkänsla. D-Wester (2005, s. 10) menar att som skolkurator måste man skapa relationer med olika samverkanspartners men även förhålla sig till sin nya funktion som skolkurator gentemot sina kollegor och elever. Utifrån ett HR-perspektiv är det därför av vikt att skolkuratoren har en bra relation till samverkanspartner, kollegor samt elever för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på bästa sätt. Skolkuratorerna har ett behov av att bli uppskattade på sin arbetsplats, likt andra yrkesgrupper.

Behaviorism

Behaviorismen innebär att det är de yttre miljöfaktorerna som påverkar vårt beteende (Karlsson 2012, s. 67). Skinner var en av de främsta inom behaviorismen och menade att tankar och känslor är ett beteende men inte en orsak. En orsak till ett beteende är miljön runt omkring individen som t.ex. arbetsmiljön. Skolkuratorns arbetsmiljö består till största delen av pedagogernas synsätt om vad som är bäst i en situation för eleven men också hur skolkuratorer bör jobba D-Wester (2005, s. 11 f.). Skolkuratorns arbete kan utföras på en mängd olika sätt vilket gör att ett bra samarbete med rektorn krävs (Backlund 2007, s. 30). Skolkuratoren är oftast ensam i sin profession på arbetsplatsen vilket gör att det blir mycket ensamarbete vilket är en stressfaktor. Skolkuratorns roll är inte alltid tydlig för övriga

professioner i skolan vilket i sig kan göra att det blir orimliga förväntningar på skolkuratoren och dennes arbete (Backlund 2007, s. 31). Många var redan från början kritiska till det behavioristiska synsättet då man enbart ser till de yttre faktorerna och då inte till det inre och helheten. Ur behaviorismen utvecklades kognitiv behaviorism som Albert Bandura var den främsta företrädaren för. Bandura menar att en individs beteende inte enbart påverkas av miljön utan även av de erfarenheter som individen har med sig samt hur hen ser på framtiden (Karlsson 2007, s. 87). Detta innebär att den kognitiva behaviorismen anser att en individ kan påverka sin situation i högre grad än vad Skinner tidigare ansåg. En skolkurator har arbetsuppgifter som kan vara svåra för hen att påverka då de prioriterats av rektorn samtidigt som rektorn inte alltid vet om all kontakt skolkuratoren har med eleverna.

I skolkuratorns arbete ingår att göra social kartläggning av elever vid behov, dessa kartläggningar kan sedan innebära att skolkuratoren behöver göra en orosanmälan till socialtjänsten då nya uppgifter framkommer. Att utföra en social kartläggning är en krävande arbetsuppgift och att sen eventuellt även behöva göra en orosanmälan till socialtjänsten gör att det blir ytterligare en arbetsuppgift. Skolkuratoren är den profession inom skolan som har en direkt kontakt med socialtjänsten (Backlund 2007, s. 83). På grund av detta blir en arbetsuppgift att vägleda pedagoger samt övrig personal inom skolan när det kommer till att göra en orosanmälan. Skolkuratorns arbete är beroende av hur resurserna fördelas. Hur detta beslut fattas om fördelningen av resurser ser olika ut mellan olika kommuner (Backlund 2007, s. 135). Som vi nämnt ovan ska varje skola ha en tillgänglig kurator men detta innebär inte att en skolkurator enbart har en skola som sin arbetsplats utan kan vara på flera skolor samtidigt. Enligt Backlund (2007, s. 135 f.) arbetar skolkuratoren oftast mer effektivt om hen är på enbart en skola än på flera skolor med få arbetstimmar. Skolkuratorer anser att mycket av tiden läggs på administration när de är på flera skolor, Backlund (2007, s. 202). Även om man inom kognitiv behaviorism menar att en individ kan påverka sin situation ser vi också en svårighet för en skolkurator att göra det i en del situationer.

Stress

För att kort beskriva stress och vad det innebär så måste individen ha en förmåga att hantera kraven som ställs för att det inte ska bli en obalans som kan resultera i ett ohälsosamt beteende. I föreskrifter från Arbetsmiljöverkets författningssamling AFS (2015:4, s. 8) står det att arbetsgivaren ska se till att de arbetsuppgifter som arbetstagaren får inte ska leda till ohälsosam arbetsbelastning. Detta gör arbetsgivaren genom att se till att resurserna är

anpassade till kraven. Enligt Arbetsmiljöstatistik (2008:4, s. 183) upplevs oftast arbeten med människor som psykiskt påfrestande. Tre faktorer är viktiga att ha med. Den första är enligt Karlsson (2007, s. 523) hur höga och många krav det finns på individen, den andra är hur individen hanterar dessa krav och den tredje faktorn är vilka resurser individen har för att hantera stressen som uppkommer i en situation. Här är det sociala stödet från kollegor och eller arbetsledningen viktigt. Det pratas om både positiv samt negativ stress där den positiva stressen inte är skadlig i sig men den negativa stressen gör att prestationen minskar, vilket försvårar arbetet, motivationen blir mindre samt att denna stress är ohälsosam för en människas psykiska mående. Ett vanligt begrepp är utbrändhet, eller utmattningssyndrom som man ändrat det till på senare tid, vilket är en stark stressreaktion som påverkar individen både fysiskt och psykiskt. Enligt Karlsson (2007, s. 533) är det tydligt att detta beror på arbetssituationen. Individer upplever stress olika och vilka faktorer som gör dem stressade är även de olika. Arbetskraven är en faktor som kan orsaka stress. Stress kan bero på t.ex. arbetskraven som medför hög arbetsbelastning som till följd leder till långa arbetsdagar och mycket övertid. Individer som har påverkats av negativ stress ser på sitt eget arbete som att de har sämre samarbete och kommunikation, låg egenkontroll, lågt engagemang och dåligt stöd från arbetsledningen för att nämna några orsaker (Karlsson 2007, s. 535 f.). Om vi här utgår från det behavioristiska synsättet så ser vi hur de yttre miljöfaktorerna på arbetet påverkar individen negativt vilket kan leda till stress.

Tidigare forskning

Vi har använt oss av Google, Swepub och LUB-search för att hitta tidigare forskning. Sökorden vi valde var arbetsmiljö, skolkurator och stress. Tidigare forskningen som vi valt är en doktorsavhandling skriven av Åsa Backlund (2007), två artiklar skrivna av Astvik & Gustafsson (2014) och Göransson et al. (2013) samt en kartläggning publicerad av Akademikerförbundet SSR (2016). Backlund (2007) tar även upp hur skolkuratorerna upplever resurser, arbetsuppgifter samt hur skolkuratorer ser på regler och riktlinjer, vilket vi är intresserade av i vår undersökning. Artikeln av Astvik & Gustafsson (2014) handlar om stress som kan uppkomma inom socialt arbete, skolan och äldreomsorgen. Eftersom vi undersöker betydelsen av stress hos en yrkesgrupp inom skolan vars utbildning är inriktad på socialt arbete anser vi att artikeln är användbar då de generellt siktar in sig på skolan och socialt arbete avseende stress på arbetsplatsen. Göransson et al. (2013) skriver om hur de genomförde en pilotstudie mellan chefer och medarbetare. Då vi undersökte om skolkuratorer

anser att de får stöd av chefer samt medarbetare är artikeln relevant för att diskutera hur stresser ut i de fall där ledarskapet saknas eller där det inte finns stöd från medarbetare.

Akademikerförbundet SSR (2016) har nyligare gjort en liknande undersökning som vi gjorde avseende yrkesgruppen skolkuratorer och deras arbetsmiljö. På grund av detta har vi då kunnat använda oss av Akademikerförbundet SSR (2016) undersökning och jämföra våra resultat. Vi är medvetna att att Akademikerförbundet SSR är ett fackförbund vilket gör att vi inte kan se deras kartläggning som opartisk, dock anser vi att kartläggningen kan hjälpa oss att bearbeta vårt material. Anledningen till varför vi nämner detta är för att det är skillnad på tidigare forskning och kartläggning från fackförbund eftersom fackförbundens rapporter och kartläggningar inte behöver vara offentliga handlingar, dvs de lägger ut de rapporter och kartläggningar som gynnar deras organisation.

Åsa Backlund (2007) har skrivit en doktorsavhandling med titeln ”Elevvård i grundskolan: resurser, organisering och praktik”. Backlund (2007, s. 93 ff.) har gjort två delstudier där hon använder sig av två metoder, kvantitativ i form av telefonintervjuer, vilket Backlund anser är mer effektivt än brevenkäter. Backlund (ibid.) använder sig av en blandning av kvantitativ och kvalitativ metod i form av intervjuer, observationer och tidsgeografiska dagböcker. Backlunds (2007, s. 5) studie handlar om socialt arbete inom skolan, där hon beskriver och analyserar olika delar inom organisationen. Delarna som Backlund (ibid.) beskriver och analyserar är de resurser som finns i det elevvårdande arbetet, hur verksamheten är organiserad samt hur det ser ut i praktiken. Backlund (2007, s. 17) anser att forskare inom socialt arbete inte har ett intresse för socialt arbete i skolan även om forskning visar att skolan har en stor betydelse för individens framtid. Skolans roll innebär inte bara att ge kunskap till sina elever, utan även att ge stöd till elever som har en negativ hemmiljö för att försöka minska eventuella sociala problem i framtiden för eleven (ibid.).

Enligt Backlund (2007, s. 123 f.) finns det en stor skillnad på vilka resurser skolan har i form av skolkuratorer, skolpsykologer och skolsköterskor. Det finns t.ex. ett samband mellan de skolor som har en större tillgång till skolsköterskor även har en större tillgång till skolkuratorer, medans skolor med en större tillgång till skolpsykologer har en mindre tillgång till skolkuratorer, vilket kan bero på de resurser skolor tillhandahåller (Backlund 2007, s. 125 f.). Backlund (2007, s. 132 ff.) menar att det är svårt att veta hur resurserna avseende elevvården, fördelas mellan skolor i de olika kommunerna men att det kan finnas en påverkan av vilken socioekonomisk status en skola har eller hur skattekraften ser ut i en kommun. Det finns även ett samband mellan vilken politisk styrning en kommun har, en vänsterstyrd

kommun har oftast mer resurser riktat mot elevvården inom skolan (Backman 2007, s. 151). Det kan även finnas organisatoriska faktorer som kan påverka resursfördelningen avseende elevvården (Backlund 2007, s. 135 f.). Det kan t.ex. vara den kommunala resursfördelningen som beror på elevernas åldersgrupp eller antalet elever på en skola. Backlund (ibid.) menar att en skola med ett större antal elever i regel har mindre resurser. Skolkuratorer kan ha fler arbetstimmar på en större skola. En större skola kan ha ett större behov av elevvård men kommunen har fördelat resurserna till elevvård mindre trots att där är fler antal elever. Detta kan bero på olika aspekter så som socioekonomiskt.

Backlund (2007, s. 146) tar upp att skolläkare och skolsköterskans arbetsuppgifter anses ha mer tydliga uppgifter medan skolkuratorer och skolpsykologer har mer oklara arbetsuppgifter. Enligt Backlund (2007, s. 159 f.) hanterar skolkuratorer ofta råd och stöd till enskilda elever och deras familjer, avseende elevens mående och trivsel. Metoden som skolkuratorer använder sig mest av är samtal med elev, föräldrar och lärare (Backlund 2007, s. 196). Några exempel på olika samtal kan vara självförtroendestärkande samtal, familjesamtal och värdesamtal (ibid.). Skolkuratorer har även arbetsuppgifter i form av planering och utformning av mål, policy och riktlinjer för elevvårdsarbetet, oftast i samarbete med skolledningen, specialpedagoger och skolsköterskor, (Backlund 2007, s. 159 f.).

Backlund (2007, s. 196) menar att skolkuratorer anser att de oftast inte har några regler förutom de yrkesmässiga riktlinjer för socionomer och de riktlinjer skolan har som arbetsplats. Det finns satsningar i vissa kommuner att skolkuratorer ska arbeta med FN's barnkonvention samt socialtjänstens anmälningsplikt (ibid.). Medan i andra kommuner arbetar skolkuratorer efter "känsla och "sunt förnuft":

Astvik & Gustafsson (2014) har skrivit en artikel i *British Journal of Social Work* om deras studie som tar upp hälsa, återhämtning och arbetsmiljö. Grupperna Astvik & Gustafsson (2014) tar upp är yrkesaktiva inom skola, socialt arbete och inom äldreomsorgen. Metoden som Astvik & Gustafsson (2014, s. 1658 f.) har använt sig av är en kvantitativ studie där de har analyserat statistik utifrån enkäter de har insamlat från nio arbetsplatser. Astvik & Gustafsson (2014, s. 1655) menar att de nämnda yrkesgrupperna löper en större risk för att ha en hög arbetsbelastning samt komplicerade arbetsuppgifter. Arbetsuppgifter gällande barn och ungdomar tenderar även att vara mer känslomässigt svåra och kan vara en faktor till att människor som arbetar med barn och ungdomar ofta känner sig otillräckliga och maktlösa (ibid.). Detta är beroende på hur mycket erfarenhet, resurser och hur organisationen är

strukturerad vilket i sin tur påverkar känslan av otillräcklighet och maktlöshet (Astvik & Gustafsson 2014, s. 1655).

Astvik & Gustafssons (2014, s. 1668) studie påvisar att de yrkesverksamma som inte får tid att återhämta sig kommer att ligga i riskzonen för sämre hälsa än de som får tid att återhämta sig. Studien visar även att de yrkesverksamma som inte får tid att återhämta sig har strategier för hur de ska klara av sitt arbete på bästa sätt genom att t.ex. jobba över eller att hoppa över raster (Astvik & Gustafsson 2014, s. 1669). En viktig aspekt som man såg med denna undersökning var att 87 % av de yrkesverksamma som inte hade tid att återhämta sig kände att de inte hade tid till reflektion och diskussion. Här såg man även att detta påverkade om kollegor och arbetsledare inte hade samma mål (ibid.). Slutsatsen av Astvik & Gustafssons (2014, s. 1670) studie är att faktorerna som påverkar stress hos yrkesverksamma inom socialt arbete, skola och äldreomsorgen inte bara beror på olika människors förmåga att sätta gränser inför arbetsuppgifter, utan även en känsla av otillräcklighet kopplat till arbetsmiljön samt hur ledarskapet för organisationen ser ut.

Göransson et al. (2013) har skrivit en artikel med titeln ”Dialog och kunskap om arbetsmiljö: En intervention som balanserar?”. Artikeln är skriven utifrån en pilotstudie med medarbetare och chefer (Göransson et al. 2013, s. 116 f.). Metoden som används i pilotstudien är en intervention där forskarna har hållit i workshop där individer fick arbeta med uppgifter, samt att de använde sig av enkäter Göransson et al. (2013, s. 117 f.). Göransson et al. (2013, s. 113) studie handlar om psykosociala arbetsmiljöfaktorer som kan orsaka en obalans i arbetet. Göransson et al. (2013, s. 114) menar att psykosociala arbetsmiljöfaktorer kan orsaka stressrelaterad ohälsa och bidra med sjukskrivningar om arbetsmiljön är i obalans. Obalansen kan beskrivas mellan kvantitativa eller kvalitativa arbetsuppgifter, men även mellan mål och resurser (ibid.). Göransson et al. (2013, s. 115) uppger att systematiska arbetsmiljöarbeten kan hjälpa till att förhindra obalans och ohälsa bland medarbetarna. Att chefen lyssnar och ger medarbetarna tid att reflektera över arbetsuppgifter kan också hjälpa till att hålla en balans, speciellt vid stressiga arbetssituationer (ibid.). Göransson et al. (2013, s. 122) uppger att man bör vara försiktig med resultaten av pilotstudien, men forskarna menar att individer som upplevde att de hade en balans i arbetsmiljön även hade bättre hälsa.

Akademikerförbundet SSR (2016) har publicerat en undersökning där de kartlägger skolkuratorers arbetssituation. Undersökningen har titeln ”Kartläggning skolkuratorer” och är en kvantitativ undersökning gjord under år 2015. Studien omfattar 631 intervjuer med en

svarsfrekvens på 54 procent (ibid.) Akademikerförbundet SSR (2016) har undersökt skolkuratorernas upplevelser av arbetsbörda, ansvar och planering för arbetsuppgifter, yrkesrollen, nätverk, resurser, sociala medier samt hur skolkuratorer upplever elevernas situation. Akademikerförbundet SSR (2016, s. 11) menar att de flesta skolkuratorer upplever att de är nöjda med sin arbetssituation. Dock är det en ökning på 3 % mellan år 2012 och 2015, av skolkuratorer som inte känner sig nöjda med deras arbetssituation. Skolkuratorer upplever ofta att de inte kan planera sina arbetsuppgifter (Akademikerförbundet SSR 2016, s. 17). Många skolkuratorer upplever att de har en hög arbetsbelastning och lika många skolkuratorer anser att arbetsbelastningen har ökat de senaste åren (Akademikerförbundet SSR 2016, s. 12 f.). Anledningen till den ökade arbetsbelastningen beror på att skolkuratorer upplever att fler elever behöver stöd samt att fler akuta elevärenden har ökat. Upp till nio av tio skolkuratorer upplever att arbetet är akutstyrt (Akademikerförbundet SSR 2016, s. 14 ff.). Åtta av tio skolkuratorer upplever att de har ett stort ansvar och känner sig ensamma, 88 % av skolkuratorerna som upplever detta har varit yrkesverksamma i 1–4 år medan endast 24 % har varit yrkesverksamma i 5–9 år (Akademikerförbundet SSR 2016, s. 18). Detta betyder att erfarenheten spelar stor roll. Var femte skolkurator upplever att de har fått minskade resurser, lika många anser att de har fått ökade resurser, dock anser de flesta skolkuratorer att resurserna är oförändrade (Akademikerförbundet SSR 2016, s. 20). 43 % av skolkuratorerna upplever att samverkan med BUP påverkas av de långa väntetiderna och 35 % av skolkuratorerna upplever att samverkan med socialtjänsten påverkas av socialtjänstens höga personalomsättning (Akademikerförbundet SSR 2016, s. 23). 40 % av skolkuratorer upplever att rektorerna ofta har med deras bedömning vid rektorns beslut om en elev är i behov av särskilt stöd, men att nästan var femte skolkurator upplever att rektorerna inte prioriterar skolkuratorernas arbete (Akademikerförbundet SSR 2016, s. 25 f.)

Analys

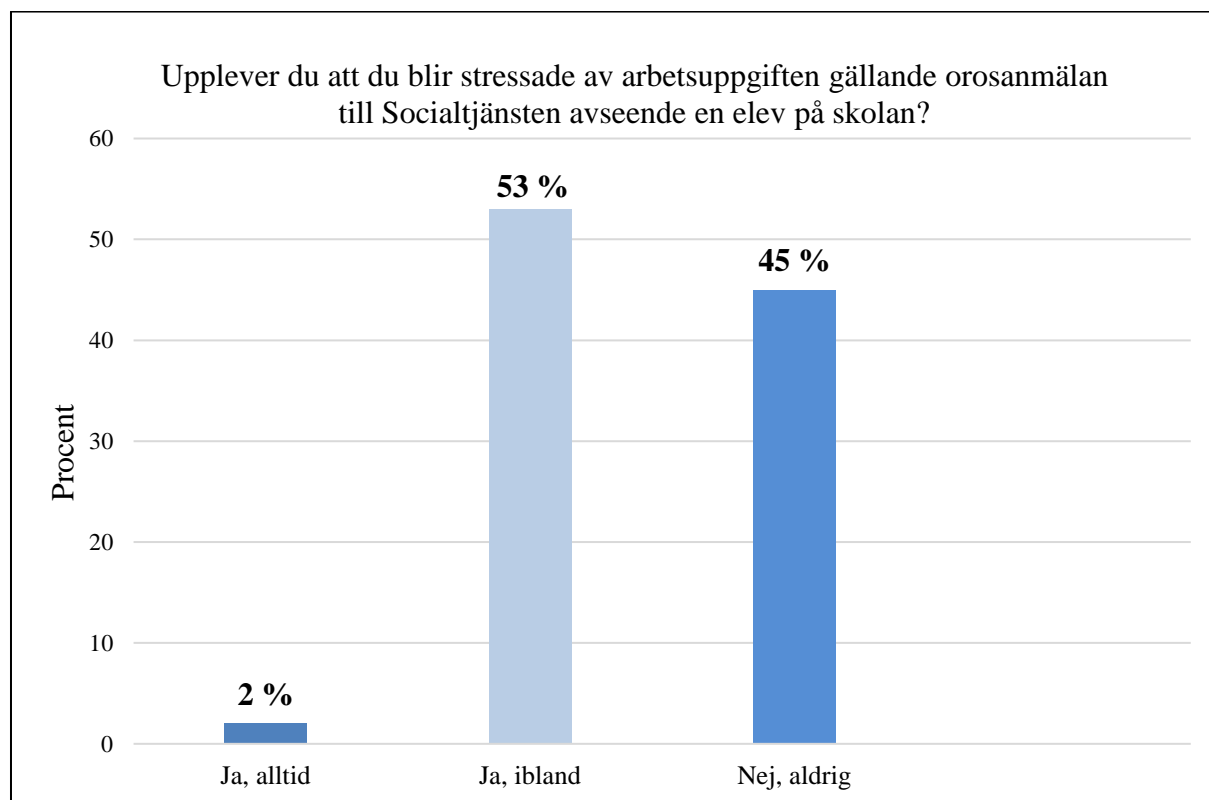
Av 53 respondenter svarade 8 män och 45 kvinnor, i åldrarna 24–63 år. Dem flesta respondenterna var mellan 30 och 40 år gamla. Det var lika många respondenter som var yrkesverksamma i en mindre kommun med 50 000 invånare eller mindre som de respondenter som var yrkesverksamma i en stor kommun med 200 000 invånare eller mer. Av de respondenter som svarat var det 22 respondenter från vardera kommunstorleken som nämns ovan. Av en mellanstor kommun om 50 000 till 200 000 invånare var det endast ett fåtal respondenter som svarat på enkäten. 28 respondenter svarade att det arbetade på en skola,

medan 17 respondenter svarade att de arbetade på två skolor. Ett fåtal respondenter uppgav att de arbetade på tre skolor eller fler. Att arbeta på fler skolor kan bidra till att skolkuratorer anser att deras arbetsuppgifter blir splittrade och blir mer inriktade åt det administrativa hållet (Backlund 2007, s. 202). Några respondenter tyckte att enkäten var svår att svara på eftersom de ansåg att det inte gick att generalisera orosanmälan då alla fall såg olika ut samt att rutinen vid en orosanmälan ser olika ut från kommun till kommun, skola till skola.

Enkätfrågor

Orosanmälan

Diagram 1

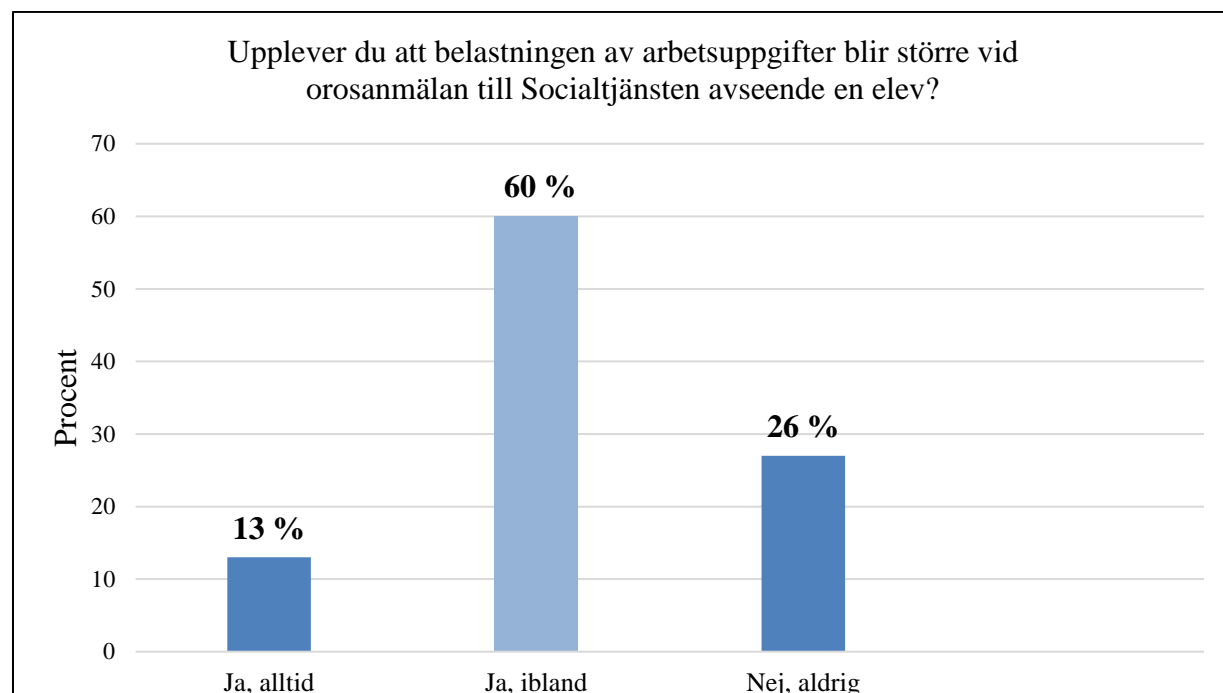
Bortfallet är 47 %.

Om vi slår ihop svaren Ja, alltid och Ja ibland är det enbart en liten majoritet av respondenter som har upplevt stress vid orosanmälan. I den öppna frågan om hur stressen yttrar sig har respondenterna svarat att det kan yttra sig i form av både fysiska- och psykiska besvär. De fysiska besvären kunde vara trötthet, svårt att somna, svårt att koncentrera sig, ont i magen musklerna och lederna. Enligt Göransson et. al (2016, s. 114) kan stress påverka hälsan till det sämre. De psykiska besvären kunde vara oro, nedstämdhet, obehag, känslan av att förlora

kontroll och frustration. Karlsson (2007, s. 533) menar att stress kan orsaka psykiska och fysiska besvär. En respondent svarade att en av rädslorna är att orosanmälan inte kommer att leda någonstans då respondenten har erfarenhet av detta. Backlund (2007, s. 196) uppger att skolkuratorer upplever att det ofta inte finns riktlinjer och regler för skolkuratorer, förutom lagen och professionella regler, vilket kan leda till att det finns otydligheter kring orosanmälan. En respondent uppger att det finns otydligheter till hur man ska hantera viss sekretessbelagd information, exempelvis mellan skolkuratoren och kollegor. Enligt det strukturella perspektivet bör det finnas en tydlig arbetsfördelning för att öka effektiviteten i arbetet, (Bolman & Deal 2012, s. 75). Ett flertal respondenter menade att de kände sig otillräckliga inför uppgiften av att orosanmäla. En känsla av otillräcklighet kan leda till stress och kan påverkas av ledarskapet för organisationen (Astvik & Gustafssons 2014, s. 1670).

Arbetsbörda

Diagram 2

Bortfallet är 47 %.

Enligt svaren från respondenterna framkommer det att ett fåtal menar att arbetsbelastningen alltid ökar vid en orosanmälan. De flesta respondenter känner att arbetsbelastningen ibland ökar och några respondenter anser att arbetsbördan inte ökar vid en orosanmälan. I den öppna

frågan: vill du tillägga övriga kommentarer svarade en respondent att hen inte blir stressad trots att arbetsbelastningen ökar och att andra arbetsuppgifter blir satta åt sidan. Att behöva lägga undan vissa andra arbetsuppgifter kan skapa en obalans som kan leda till stress (Göransson et al. 2013, s. 114)

Relation

Tabell 1 Upplever skolkuratorer att relationen till elev/förälder blir bättre eller sämre efter en orosanmälan? Procent

	Elev	Förälder
Bättre än innan orosanmälan	4	0
Lite bättre än innan orosanmälan	13	9
Oförändrat	74	53
Lite sämre än innan orosanmälan	6	26
Sämre än innan orosanmälan	2	9

Tabell 2 Bortfall rörande frågor om relationer

Elev	Förälder
48	48

Bolman & Deal (2012, s. 158 f.) menar att enligt Maslow´s behovsteori är det viktigt att känna sig behövd, få uppskattning och ha en bra självkänsla. Att ha en bra kontakt med elever och föräldrar kan ha en påverkan på arbetsmiljön. Göransson et al. (2013, s. 114) menar att psykosociala arbetsmiljöfaktorer kan orsaka stressrelaterad ohälsa och bidra med sjukskrivningar om arbetsmiljön är i obalans. D-Wester (2005, s. 10) påpekar att skolkuratorer behöver ha en bra relation med elever för att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Enligt svar från respondenterna anger nästan alla att de alltid eller ibland tar kontakt med elever och föräldrar i samband med en orosanmälan. Några respondenter anger att de aldrig tar kontakt med eleverna eller föräldrarna i samband med en orosanmälan. Några respondenter uppger att de har fått en bättre kontakt med eleverna efter en orosanmälan, medan ett flertal av respondenter anger att kontakten med eleven är oförändrad. Ett fåtal

respondenter anger att de har sämre kontakt med eleven efter en orosanmälan. Några respondenter menar att kontakten med elever kan försämrats så att förtroendet minskar men också att föräldrarna kan säga till sina barn att inte längre ha kontakt med skolkuratoren. Det framkommer även att relationen skolkuratoren har sedan innan med eleven och dennes föräldrar är viktigt när det gäller om man tar kontakt med dem innan en orosanmälan görs. Ett fåtal respondenter uppger att hen har fått lite bättre kontakt med föräldrarna efter en orosanmälan. Många respondenter anger att kontakten med föräldrarna är densamma som innan orosanmälan gjordes medan en del av respondenterna angav att de har lite sämre eller sämre kontakt med föräldrarna efter en orosanmälan. När vi slår ihop svaren lite sämre och sämre ser vi att respondenterna uppger att kontakten med eleverna förändrats till det sämre med totalt 8 % medan kontakten med föräldrarna har förändrats till det sämre med 37 %. Från svaren framgår det också att stressen respondenterna känner kan bestå i att respondenterna inte hinner kontakta elev och föräldrar innan orosanmälan görs. En av respondenterna menade att i den del situationer så kan det vara olämpligt att ta kontakt med föräldrarna som t.ex. när våld finns med i bilden.

Hot och Våld

Tabell 3 Upplever skolkuratorerna i Skåne att hot, ökar eller minskar vid orosanmälan?
Procent

	Från elev	Från förälder	Från utomstående
Mindre än innan	21	9	19
Lite mindre än innan	8	9	8
Oförändrad	58	60	60
Lite mer än innan	2	8	2
Mer än innan	2	6	4

Tabell 4 Bortfall rörande frågor om hot.

Från elev	Från Förälder	Från utomstående
52	51	51

Arbetsmiljöverket (2016a) skriver att risken av att utsättas för hot och våld inom skolan är större än vid arbeten där man inte arbetar med människor. Hot och våld kan komma från elever men också från deras anhöriga. Hot och våld kan anses vara en yttre miljöfaktor vilket kan leda till stress Karlsson (2007, s. 88).

Hot från elever: Ett fåtal respondenter upplever mindre hot från eleverna samt några få respondenter upplever lite mindre hot från eleverna än innan orosanmälan. Några få respondenter anser att hotet ökat lite samt några få respondenter svarar att hotet ökat mer än innan orosanmälan.

Hot från föräldrar: Ett fåtal respondenter anser att hotet från föräldrar är mindre samt några få respondenter anser att hotet från föräldrar är lite mindre än innan orosanmälan. Ett fåtal respondenter anser att hotet ökat lite mer samt några få respondenter anser att hotet från föräldrar är mer än innan orosanmälan.

Hot från utomstående: Ett antal respondenter anser att det är mindre hot från utomstående samt ett fåtal respondenter anser att det är lite mindre hot från utomstående än innan.

Samtidigt uppger några få respondent att hotet från utomstående är lite mer och ett fåtal respondenter anser att hotet är mer än innan orosanmälan. Med utomstående menar vi övriga släkt och vänner. Några få respondenter kommenterade att de upplevde stress vid hot från föräldrar.

Tabell 5 Upplever skolkuratorerna i Skåne våld i samband med orosanmälan? Procent

	Från elev	Från Förälder	Från utomstående
Ja	2	4	4
Nej	98	94	92

Tabell 6 Bortfall avseende frågor rörande våld.

Från elev	Från Förälder	Från utomstående
48	48	49

Ingen respondent uppgav att de blivit utsatta för våld från elever vid orosanmälan. Ett lågt antal respondenter uppgav att de blivit utsatta för våld från föräldrar vid orosanmälan samt några få respondenter upplever att de har blivit utsatta för våld från utomstående vid orosanmälan. Ett litet antal respondenter ansåg att frågor om hot och våld inte är relevant

eftersom hen arbetade med låg och mellanstadieelever. En respondent kommenterade att de elever hen arbetade med var för unga för att ses som vålds agerande.

Ett fåtal respondenter kommenterade att de aldrig hade upplevt hot och våld inom sitt yrke som skolkurator. En respondent grundade sitt resonemang med att hen alltid hade en dialog med familjen samt nätverket angående orosanmälan.

De skolkuratorer som upplever hot och våld på sin arbetsplats kan behöva tid för återhämtning annars kan de ligga i riskzonen för att utveckla en sämre hälsa (Astvik & Gustafssons 2014, s. 1668).

Stöd från kollegor och rektorer

Tabell 7 Upplever skolkuratorer i Skåne att det finns stöd från andra yrkesverksamma inom skolan vid orosanmälan till socialtjänsten? Procent

	Från kollegor	Från rektor
Ja, alltid	43	66
Ja, ibland	53	32
Nej, aldrig	4	2
Vet inte	0	0

Tabell 8 Bortfall rörande frågor om stöd

Från kollegor	Från rektor
47	47

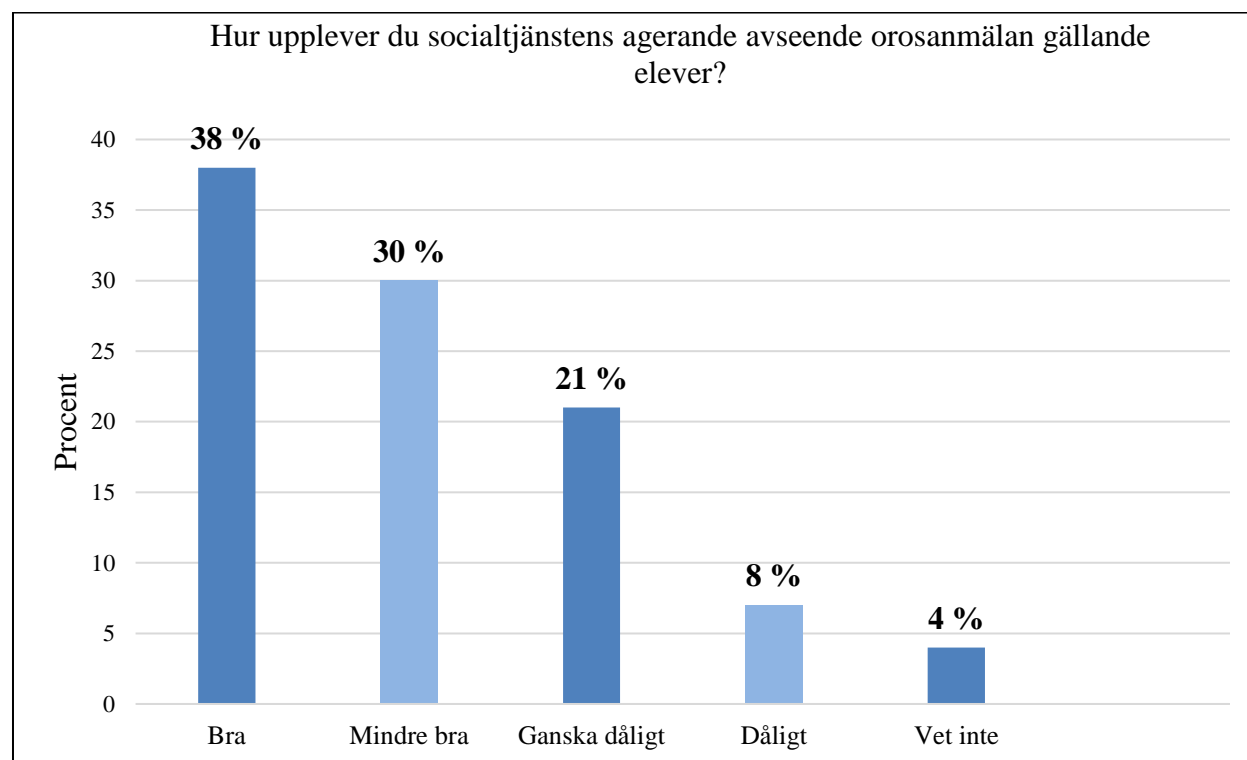
Från kollegor: Hälften av respondenterna anser att de alltid har stöd från kollegor vid orosanmälan. Nästan lika många respondenter anser att de ibland får stöd av kollegor medan ett fåtal respondenter anser att de inte får stöd av kollegor vid en orosanmälan. Bortfallet ligger på två respondenter. Ett fåtal respondenter uppger att många gånger är det inte de som gör orosanmälan utan att de stöttar pedagogerna när de gör orosanmälan. Ytterligare en respondent ansåg att kontakten med kollegor är viktig och att de får den handledningen som behövs i yrket. Enligt HR-perspektivet har skolkuratorerna ett behov av att få en bra relation till sina kollegor (Bolman & Deal 2012, s. 158 f.).

Från rektor: Under frågan Upplever du att du får stöd av rektorn/rektorererna på skolan/skolorna där du är verksamma vid orosanmälan till Socialtjänsten? Svarar mer än

hälften av respondenterna att de alltid får stöd av rektorn vid en orosanmälan, nästan hälften av respondenter anser att de ibland får stöd av rektorn samt ett fåtal respondenter anser att de aldrig får stöd av rektorn vid orosanmälan. Bortfallet ligger på en respondent. En respondent som arbetar på två skolor menar att hen har fått en utökad anställning på grund av goda relationer med kollegor och rektor samt fått utökad med från 70 procent till 75 procent på en av skolorna. En annan respondent uppger att hen är ensam i sin yrkesroll vilket upplevs genom att det inte finns en medarbetare att diskutera med när det gäller hur man ska gå vidare i en del ärenden. Att få stöd från sin arbetsledare eller kollegor kan ha en stor betydelse eftersom en person som blir bekräftad kommer att utföra uppgiften bättre än en person som inte vill eller får bekräftelse (Locke & Latham 2004, s. 399).

Samverkan med socialtjänsten

Diagram 3

Bortfallet är 47 %.

Enligt Akademikerförbundet SSR (2016, s. 23) kan samverkan med socialtjänsten bero på socialtjänstens personalomsättning, är det hög personalomsättning blir det svårare för

skolkuratorn att utföra sina arbetsuppgifter. I svaren från en respondent framkommer det att samverkan med socialtjänsten bero på vilken handläggare som blir tilldelad orosanmälan. Nästan alla (91 %) respondenterna uppgav att de vill ha återkoppling från socialtjänsten efter en orosanmälan medan endast några få (6 %) respondenter uppgav att de inte vill ha återkoppling. (2 %) av respondenterna svarade att de inte visste ifall de ville ha en återkoppling eller inte.

Hälften (52 %) av respondenterna uppgav att de har fått återkoppling från socialtjänsten efter en orosanmälan. Medans lite mindre än hälften (44 %) respondenterna uppgav att de inte har fått en återkoppling från socialtjänsten även om de hade velat ha det. Medan endast ett fåtal (2 %) uppgav att de inte visste ifall de fått en återkoppling eller inte. Socialstyrelsen (2014a, s. 32) påtalar att en person som gör orosanmälan omfattas av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. Enligt 1 § Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) kan socialnämnden informera den som gör anmälan om en utredning inleds, pågår eller ej inleds. Respondenterna uppgav att kontakten med socialtjänsten kunde varit bättre då de inte alltid får återkoppling från socialtjänsten. Ett fåtal respondenter anser att de saknade svarsalternativet Ja, ibland på frågan om de fick återkoppling från socialtjänsten.

Tabell 9 Bortfall angående frågor om skolkuratorer vill ha och har fått information om utredning. Procent

Som vill ha information	Som har fått information
48	49

Erfarenhet

Diagram 4

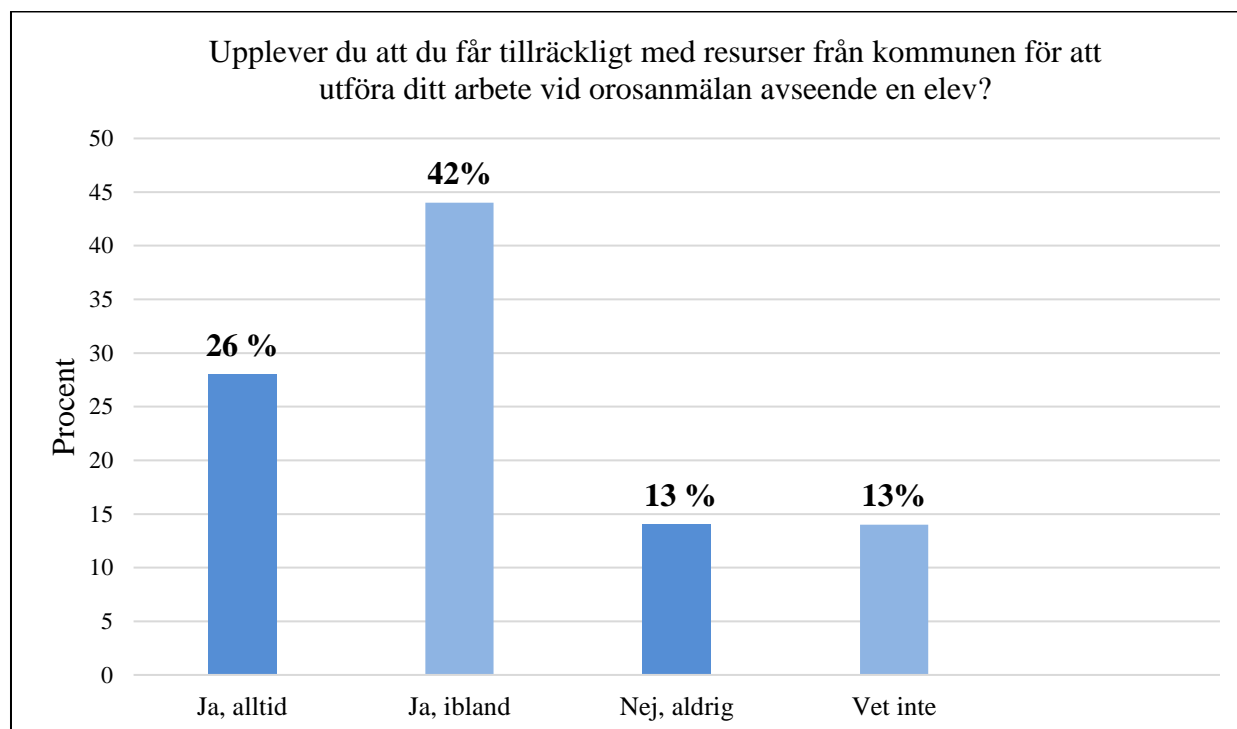
Bortfallet är 47 %.

I stort sett alla respondenter svarar att de inte saknar erfarenhet gällande orosanmälan. En respondent uppgav att rutinerna kring en orosanmälan har stor betydelse för deras arbete och att detta kan förbättras både från deras sida men även från socialtjänstens sida. I en öppen fråga framkommer det att en respondent uppgav att socialtjänstens agerande skiljer sig för varje ärende beroende på vilken socialsekreterare som handlägger ärendet. På grund av detta tyckte respondenten att vissa frågor i enkäten var svåra att svara på. Enligt

akademikerförbundet SSR (2016, s.18) är det vanligare att skolkuratorer som har varit yrkesverksamma i 1–4 år upplever att de har ett stort ansvar och känner sig ensamma. Ett fåtal respondenter menar att deras erfarenhet kring orosanmälan gör att de känner en oro att det inte alltid blir bättre för eleven. Enligt den kognitiva behaviorismens fader Bandura påverkas människor av den erfarenheten de har samt framtidsutsikter (Karlsson 2007, s. 87).

Resurser

Diagram 5

Bortfallet är 50 %.

Drygt en fjärdedel anser att de alltid får tillräckligt med resurser från kommunen vid orosanmälan medan ca hälften av respondenter uppger att de ibland får tillräckligt med resurser. Ett fåtal respondenter anser att de aldrig får tillräckligt med resurser vid orosanmälan samt ytterligare ett fåtal respondenter uppgav att de inte vet ifall de får tillräckligt med resurser. Backlund (2007, s. 132 ff.) skriver att resurserna som fördelas till skolorna ser olika ut beroende på hur kommunen ser ut, vilken åldersgrupp skolan inriktar sig på, antal elever samt att resurserna kan påverkas beroende på vilket socioekonomiskt status en skola har. Även kommunens politik kan påverka resursfördelningen till elevhälsan Backman (2007, s. 151).

Diskussion

Syftet med vår uppsats var att undersöka hur skolkuratorer i Skåne bedömer förekomsten av stress vid orosanmälan gällande elever. I analysen framkom det att mer än hälften av skolkuratorerna alltid upplever eller ibland upplever stress vid orosanmälan. Det fanns skolkuratorer som upplevde att det inte fanns tydlig information avseende orosanmälan. Några skolkuratorer uppgav att de hade erfarenhet av att deras orosanmälningar inte gjorde att eleven fick den hjälp eleven behöver. Att inte ha korrekta riktlinjer kan leda till att elever far illa. Det hade varit intressant att undersöka hur skolkuratorer ser på orosanmälan utifrån uppgiftsskyldigheten.

Nästan alla skolkuratorer upplever att arbetsbördan ökar vid orosanmälan. Slutsatsen vi kan dra av är att stressen ökar vid ökad arbetsbörda. En skolkurator uppger att hen aldrig känner stress vid orosanmälan trots att arbetsuppgifterna ökar. Dock var det fler respondenter som ansåg att de inte hade tillräckligt med tid att utföra sina andra arbetsuppgifter när en orosanmälan skulle göras. Enligt Akademikerförbundet SSR (2016, s. 13 f.) upplever tre av fyra skolkuratorer att de har en ökad arbetsbörda från år 2012 till 2015, varpå den största anledningen till ökad arbetsbörda berodde på att elever behöver mer stöd.

Mer än hälften av skolkuratorer menar att förekomsten av hot och våld var densamma både innan eller efter att en orosanmälan gjorts. Nästan alla skolkuratorer uppger att de inte blir utsatta för våld i skolan. Med andra ord är beror stress vid en orosanmälan inte på grund av hot och våld eftersom det ofta inte uppstår. Om hot och våld uppstår kan det dock påverka skolkuratoren, eftersom hot och våld kan leda till stress (Arbetsmiljöverket 2016a). Vi kan därmed anta att hot och våld inte tillhör vardagen för en skolkurator. Det är dock viktigt att inte dölja problematiken rörande hot och våld eftersom det kan uppstå och påverka skolkuratorer negativt. Även om det påvisas att skolkuratorer i vår undersökning oftast inte blir utsatta för hot och våld, så går det inte att generalisera att det är så för alla skolkuratorer i Sverige eftersom vi har ett bekvämlighetsurval.

Många skolkuratorer känner att de har stöd från sina kollegor och rektorn. Det var enbart en skolkurator som känner att de inte har stöd från rektorn. Arbetet som skolkurator är ett ensamarbete vilket kan påverka skolkuratorers upplevelse av stress (Astvik & Gustafsson 2014, s. 3 f.). Därmed kan vi dra slutsatsen om att de flesta skolkuratorer upplever att de får stöd från kollegor och rektorer vid en orosanmälan. Vi skulle tycka det var intressant att få

reda på ifall rektorerna ansvarar för prioriteringen av arbetsuppgifterna eftersom rektorer är arbetsledare och ska hjälpa skolkuratorer att prioritera arbetsuppgifterna.

Nästan hälften av alla skolkuratorer anser att de är nöjda med samverkan med socialtjänsten och ett flertal uppger att de är mindre nöjda. Exakt vad detta beror på framkommer inte men en skolkurator menar att hen har erfarenhet av att inget händer när en orosanmälan kommer in till socialtjänsten. Vi anser att vår uppsats har betydelse för hur socialt arbete ska kunna utvecklas i takt med samhället. Det som framkommit i vår uppsats är viktigt att tänka på och ha med i samverkan mellan skolkuratorer samt socialtjänsten men även andra aktörer då samverkan bör vara en process som ständigt ligger i fokus. Vi anser att på så sätt kan man arbeta förebyggande och för barnets bästa istället för att en stor del av skolkuratorernas arbete ska vara att släcka bränder. Samtidigt kan en skolkurator uppmärksamma elever som har behov av stöd genom socialtjänsten på grund av den socionomutbildning de har och därför är samverkan med socialtjänsten viktig. Samtidigt uppger cirka hälften av skolkuratorerna att de får en återkoppling från socialtjänsten efter en orosanmälan. Ungefär hälften har svarat att de vill ha återkoppling från socialtjänsten. Vi vet inte ifall skolkuratorerna har efterfrågat återkoppling från socialtjänsten. Enligt 14 kap 1 b § Socialtjänstlagen får socialnämnden upplysa anmälaren ifall en utredning har inletts, inte har inletts eller pågår, dock måste anmälaren själv begära detta. Vi kan spekulera om att skolkuratorer inte vet hur de ska gå tillväga för att få information angående en utredning, dock vet vi inte vad det egentligen beror på eftersom vi inte har frågat efter detta i vår enkät. Ett fåtal av skolkuratorerna anser att samverkan med socialtjänsten är dålig. Detta kan bero på personalomsättning hos socialtjänsten (Akademikerförbundet SSR 2016, s. 23). Vi anser att samverkan mellan socialtjänsten och skolkuratorerna är ett arbete som kan förbättras. Vi anser att det kan vara till stor hjälp för en skolkurator om de vet ifall eleven får hjälp från socialtjänsten eller inte. Något att ha i åtanke är att enbart för att en utredning öppnas så innebär inte detta att det automatiskt blir en positiv förändring för eleven. Att ha fungerande rutiner kring en orosanmälan gör att osäkerheten försvinner samt att arbetet blir mindre krävande. Här tänker vi att samverkan med socialtjänsten kan spela roll och hur återkopplingen fungerar.

Nästan alla skolkuratorer uppger att de anser att de har erfarenhet kring orosanmälan. I vår undersökning kan vi anta att de flesta skolkuratorer har erfarenheter kring orosanmälan eftersom de flesta svarade på frågan att de ansåg att de hade erfarenhet. Enligt Akademikerförbundet SSR (2016, s. 18) upplever skolkuratorer med mindre än fyra års erfarenhet att de är ensamma eller har mycket ansvar. En del skolkuratorer tar upp hur viktigt

det är med rutiner kring orosanmälan och att detta kan bli bättre från både skolkuratorerna men också socialtjänsten. Att ha erfarenhet kring arbetsuppgifter minskar risken för att känna otillräcklighet och maktlöshet (Astvik & Gustafsson 2014, s. 1655). Därmed kan vi dra slutsatsen av att skolkuratorer i Skåne upplever att de inte blir stressade av orosanmälan på grund av avsaknaden av erfarenhet.

Nästan hälften av skolkuratorerna uppgav att de får tillräckligt med resurser vid orosanmälan, några anser att de alltid får de resurser som behövs samt några få skolkuratorer uppgav att det aldrig får de resurser som de behöver. Enligt Backlund (2007, s. 132–135) beror detta mycket på att det är upp till varje kommun hur man ska fördela resurserna inom skolan. Faktorer som bland annat påverkar detta är vilken årskurs det är på skolan, antal elever på skolan, socioekonomiskt osv. (ibid.). Enligt Akademikerförbundet SSR (2016, s. 20) så upplever hälften av skolkuratorerna att de fått ökade resurser medan andra hälften anser att de har fått en minskning av resurser. Att inte få tillräckligt med resurser gör att skolkuratorer kan känna sig otillräckliga och maktlösa (Astvik & Gustafsson 2014, s. 1655). Att känna sig maktlös och otillräckligt är motsatsen till Maslows behovstrappa av att känna sig behövd och ha självkänsla (Bolman & Deal 2012, s. 158 f.). Detta kan bidra till en dålig relation mellan organisationen och människans behov (Bolman & Deal 2012, s. 156). Från detta kan vi dra slutsatsen att om det finns dåligt med resurser så är det ett organisatoriskt problem som kan påverka hur orosanmälan hanteras av skolkuratorerna.

En annan aspekt som vi såg under vårt arbete med uppsatsen är att det ibland inte var lätt att hitta email till skolkuratoren då det inte fanns på skolans hemsida. Då det kan vara ett stort och svårt steg för en elev att ta kontakt med skolkuratoren så kan det ibland vara lättare att vid första kontakten faktiskt skriva ett mail och be om en tid. På en del sidor fanns mailkontakt till skolsköterskan men inte till skolkuratoren vilket gör att vi undrar om inte båda är lika viktiga speciellt nu när den psykiska ohälsan bland ungdomar ökar. Det hände även att våra skickade enkäter studsade tillbaka och att respondenterna från vårt urval inte var kontaktbara på grund av semester eller föräldradighet. Det var även att mail studsade tillbaka för att de inte var uppdaterade. Det kan vara problematiskt när varken föräldrar eller elever kan kontakta skolkuratorerna via mail. Exempelvis kan en elev eller förälder ha en funktionsnedsättning så att de inte kan kontakta skolkuratoren på annat vis än mail.

Kritik

Några av våra enkätfrågor skulle kunnat vara lite tydligare för att respondenterna inte skulle missuppfatta dem. Frågan som handlade om respondenterna kontaktar elevens föräldrar vid en orosanmälan borde förtydligas genom att ha med ”Förutom vid våld då 28 kap 13 § skollagen samt 29 kap 14 § skollagen” påpekar att anmälaren inte ska kontakta föräldrar ifall våld är inblandat. En annan fråga som vi skulle behövt utveckla är ”Upplever du att du får tillräckligt med resurser från kommunen för att utföra ditt arbete vid orosanmälan avseende en elev?” Här skulle vi behöva förtydliga vilka resurser vi menar för att respondenterna inte ska kunna missuppfatta frågan då en del respondenter svarat att de inte förstår frågan och har därför inte besvarat den. Vi fick en kommentar angående frågan om att de inte visste vilka resurser vi menade. Även en del svarsalternativ kunde läggas till eller ändras så att det passade in bättre då några respondenter saknade något svarsalternativ på frågan angående hot för att ta ett exempel. Under frågan om hot och våld har vi ett svarsalternativ, oförändrat, vilket kan tolkas olika från individ till individ. Här borde vi ha varit mer tydliga med att vi menade så som det var innan orosanmälan gjordes jämfört med hur det blivit efteråt.

Vi borde ha tänkt på att specificera frågan rörande rektorernas ansvar att prioritera skolkuratorernas arbete eftersom rektorerna ska agera som arbetsledare. Vi frågade bara efter hur mycket stöd skolkuratorerna fick från rektorerna vid en orosanmälan. Vi hade även en fråga om skolkuratorerna hade blivit utsatta för hot eller våld från utomstående. Vi borde ha specificerat utomstående i form av släktingar och vänner eftersom utomstående kan tolkas på olika sätt. En annan fråga som vi anser borde ha funnits i enkäten är om skolkuratorerna har någon tidigare erfarenhet kring socialt arbete då denna erfarenhet kan ändra skolkuratorns uppfattning om anmälningsplikten.

Vi borde ha haft en följdfråga vid frågan om samverkan med socialtjänsten. Där borde vi haft en öppen fråga angående skolkuratorernas upplevelse vid samverkan med socialtjänsten. Detta då vi endast får fram svaret angående samverkan som inte går att koppla till stress. Vi borde även ha frågat om de som ville ha återkoppling har tagit kontakt med socialnämnden och bett om detta. Därför kan vi inte veta om skolkuratorer har kunskapen om hur de ska gå tillväga för att få denna information eller om de helt enkelt inte ber om denna information.

Litteraturlista

Akademikerförbundet SSR. 2016. Kartläggning skolkuratorer. Stockholm. Tillgänglig:
[https://akademssr.se/sites/default/files/files/novus_pdf_skolkuratorer_160104_0.pdf
Hämtad: 2016-11-15]

Arbetsmiljöverket. 2016a. Hot och våld. [<https://www.av.se/halsa-och-sakerhet/psykisk-ohalsa-stress-hot-och-vald/hot-och-vald/#2> Hämtad: 2016-11-06]

Arbetsmiljöverket. 2016b. Stress. [<https://www.av.se/halsa-och-sakerhet/psykisk-ohalsa-stress-hot-och-vald/stress/> Hämtad: 2016-11-17]

AFS 2015:4. *Arbetsmiljöverkets författningssamling*.

[https://www.av.se/globalassets/filer/publikationer/foreskrifter/organisatorisk-och-social-arbetsmiljo-foreskrifter-afs2015_4.pdf Hämtad 2016-12-06]

Arbetsmiljöstatistik Rapport 2008:4. 2008. *Arbetsmiljön 2007*.

[<https://www.av.se/globalassets/filer/statistik/arbetsmiljostatistik-arbetsmiljon-2007-rapport-2008-04.pdf> Hämtad: 2016-12-06]

Astvik, Wanja & Gustafsson, Klas. 2014. *Work Conditions, Recovery and Health: A Study among Workers within Pre-School, Home Care and Social Work*. British Journal of Social Work (2014) 44, 1654–1672. Doi: 10.1093/bjsw/bct036

Backlund, Å. 2007. *Elevvård i grundskolan: resurser, organisering och praktik*. Diss.

Stockholm: Stockholms universitet. [<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-6760>
Hämtad: 2016-11-15]

Barnhus Nyköping. 2016. *Information till vårdnadshavare*.

[http://nykoping.se/Global/Dokument/Omsorg_o_hjalp/Barn_ungdom_familj/Barnhus/Information%20till%20V%C3%A5rdnadshavare.pdf Hämtad 2016-12-18]

Bolman, Lee G & Deal, Terrence E (2012). *Nya perspektiv på organisation och ledarskap*. Lund: Studentlitteratur

Bryman, Alan. 2011. *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber AB

D-Wester, Yvonne. 2005. *Socionomen i skolan*. Mölnlycke: Gothia

Eliasson, Annika. 2013. *Kvantitativ metod från början*. Lund: Studentlitteratur.

Göransson, Sara, Lindfors, Petra, Ishäll, Lars, Nylén, Eva Charlotta, Kylin, Camilla & Sverke, Magnus. 2013. *Dialog och kunskap om arbetsmiljö En intervention som balanserar?* *Arbetsmarknad & Arbetsliv*. 19:4, s. 113–125. [<http://kau.diva-portal.org/smash/get/diva2:732873/FULLTEXT01.pdf> Hämtad: 2016-10-24]

Hylander, Ingrid. 2011. *Elevhälsans professioner egen och andras föreställningar*. Linköpings universitet: Institutionen för beteendevetenskap och lärande. Forum för organisations- och gruppforskning. Fog-rapport NR 70/2011.

Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.). 2012. *Etiska dilemman: Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Karlsson, Lars. 2012. *Psykologins grunder*. Lund: Studentlitteratur.

Locke, Edwin & Latham, Gary P. 2004. *What should we do about motivation theory? Six recommonations for the Twenty first century*. *Academy of Management Review* 2004, Vol. 29, No. 3, 388–403.

[<http://eds.a.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=7d738830-c166-4a3b-b13b-288759b7d0cd%40sessionmgr4006&vid=9&hid=4208> Hämtad: 16-10-24]

Edling, Margareta. 2014. *När ska skolan anmäla?* Skolledaren. 9 december.

[<http://www.skolledarna.se/skolledaren/artikelarkiv/2014/nar-ska-skolan-anmala/> Hämtad: 2016-16-06]

Socialstyrelsen. 2014a. *Anmäla oro för barn. Stöd för anmälningsskyldiga och andra anmälare*. [<http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19456/2014-6-5.pdf> Hämtad: 2016-10-24]

Socialstyrelsen. 2014b. *Vägledning för elevhälsa*.

[<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19526/2014-10-2.pdf> Hämtad: 2016-10-24]

Socialstyrelsen. 2009. *Psykosociala påfrestningar och stressrelaterade besvär*. [http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2009/2009-126-71/Documents/6_Psykosociala.pdf Hämtad: 2016-12-06]

SFS 2001:453. *Socialtjänstlagen*. Stockholm: Justitiedepartementet

SFS 2010:800. *Skollagen*. Stockholm: Justitiedepartementet

Trost, Jan. 2007. *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.

Bilaga 1

Enkät

Kön:

Kvinna

Man

Annat

Ålder: ____

Hur länge har du arbetat som skolkurator? ____

Hur många invånare bor i kommunen som du är yrkesverksam i? ’

>200 000 invånare

200 000–50 000 invånare

50 000<invånare

Arbetar du på en eller fler skolor?

- En skola
- Två skolor
- Tre skolor
- Fyra eller fler skolor

Upplever du att du blir stressade av arbetsuppgiften gällande orosanmälan till Socialtjänsten avseende en elev på skolan?

- Ja, alltid
- Ja, ibland
- Nej, aldrig
- Vet inte

Hur skulle du beskriva med max 3 meningar, yttrandet av stress utifrån dig själv?

Upplever du att belastningen av arbetsuppgifter blir större vid orosanmälan till Socialtjänsten avseende en elev?

- Ja, alltid
- Ja, ibland
- Nej, aldrig
- Vet inte

Upplever du att du saknar erfarenhet gällande orosanmälan till socialtjänsten angående elever på skolan?

- Ja

Nej

Vet inte

Hur upplever du socialtjänstens agerande avseende orosanmälan gällande elever?

Bra

Mindre bra

Ganska dåligt

Dåligt

Vet inte

Vill du få en återkoppling från Socialtjänsten om en utredning inleds eller inte?

Ja

Nej

Vet inte

Om du svarade ja på föregående fråga, har du fått återkoppling från socialtjänsten ifall en utredning inleds?

Ja

Nej

Vet inte

Tar du kontakt med eleven i samband med orosanmälan?

Ja, alltid

Ja, ibland

Nej, aldrig

Vet inte

Tar du kontakt med föräldrarna till eleven vid en orosanmälan?

Ja, alltid

Ja, ibland

Nej, aldrig

Vet inte

Hur upplever du att kontakten med eleven är efter att du gjort en orosanmälan till Socialtjänsten?

Bättre än innan orosanmälan Sämre än innan orosanmälan

Hur upplever du kontakten med föräldrarna till eleven är efter att du gjort en orosanmälan till Socialtjänsten?

Bättre än innan orosanmälan Sämre än innan orosanmälan

Upplever du att du blivit utsatt för hot i större grad av eleven när du har gjort en orosanmälan till Socialtjänsten avseende en elev?

Mindre än innan orosanmälan Mer än innan orosanmälan

Upplever du att du blivit utsatt för hot i större grad av förälder när du har gjort en orosanmälan till Socialtjänsten avseende en elev?

Mindre än innan orosanmälan Mer än innan orosanmälan

Upplever du att du blivit utsatt för hot i större grad av utomstående när du har gjort en orosanmälan till Socialtjänsten avseende en elev?

Mindre än innan orosanmälan Mer än innan orosanmälan

Har du blivit utsatt för våld från en elev när du har gjort en orosanmälan till Socialtjänsten?

Ja

Nej

Vet inte

Har du blivit utsatt för våld från en förälder när du har gjort en orosanmälan till Socialtjänsten avseende en elev?

Ja

Nej

Vet inte

Har du blivit utsatt för våld från en utomstående när du har gjort en orosanmälan till Socialtjänsten avseende en elev?

Ja

Nej

Vet inte

Upplever du att du får stöd av lärare/specialpedagoger/fritidspersonal/skolsköterska på skolan/skolorna där du är verksamma vid orosanmälan till Socialtjänsten avseende en elev?

Ja, alltid

Ja, ibland

Nej, aldrig

Vet inte

Upplever du att du får stöd av rektorn/rektorena på skolan/skolorna där du är verksamma vid orosanmälan till Socialtjänsten avseende en elev?

Ja, alltid

Ja, ibland

Nej, aldrig

Vet inte

Upplever du att du får tillräckligt med resurser från kommunen för att utföra ditt arbete vid orosanmälan avseende en elev?

Ja, alltid

Ja, ibland

Nej, aldrig

Vet inte

Vill du tillägga övriga kommentarer?

Bilaga 2

Introduktionsbrev

Hej!

Lund 2016-11-18

Vi är två socionomstudenter som läser på Lunds universitet, termin 6 och skriver nu vår c-uppsats som handlar om den stress en orosanmälan kan innebära för skolkuratorer samt vilka faktorer som kan påverka. För oss är etiska övervägande viktiga för att vi ska kunna göra medvetna reflektioner över hur vår forskning kan komma att påverka dig som respondent. Anonymiteten är viktig så vi kommer inte att använda oss av ditt namn, kommun eller namn på skolan du arbetar. Detta innebär enligt konfidentialitetskravet att du kan svara på frågorna om ditt arbete utan att du kan komma att påverkas av detta i framtiden.

Då enkäterna är frivilliga att fylla i antar vi att en enkät som skickats tillbaka till oss är ett samtycke till att du vill delta i undersökningen. Insamlade enkäter kommer endast att

användas till c-uppsatsen vilket uppfyller nyttjandekravet. För att försöka göra det så enkelt för dig som möjligt har vi använt oss av en webbenkät där du, när det passar dig, i lugn och ro fylla i enkäten. På så sätt slipper du även att återsända enkäten via post. Vi hoppas på att du vill svara på vår enkät så fort du har möjlighet till detta. Vill du ta del av vår c-uppsats får du gärna skicka ett mejl till Emma.sjolin.211@student.lu.se Vi tackar för din tid och önskar dig en bra dag!

Klicka här för att komma till enkäten:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfwims9RC9dqy-m3z8DUCG2CLJILrK5BA_t13qGbYm3BOsbWg/viewform

Du kan kontakta oss via email:

Emma Sjölin, Emma.sjolin.211@student.lu.se

Linnea Östermark, Linnea.ostermark.919@student.lu.se

Handledare

Dolf Tops, Dolf.tops@soch.lu.se

Bilaga 3

Påminnelsebrev

Ifall du redan har besvarat enkäten så kan du ignorera detta mejl.

Hej!

För någon vecka sedan fick du ett mejl av oss där vi hoppades på att du ville delta i vår undersökning genom att svara på en webbaserad enkät angående stress en orosanmälan kan innebära för skolkuratorer samt vilka faktorer som kan påverka detta. All insamlad data kommer enbart att användas till vår c-uppsats och din anonymitet är viktig för oss. Vi skulle uppskatta om du skulle vilja svara på vår enkät så snart du har möjlighet.

Hälsningar Emma Sjölin och Linnea Östermark, socionomstudenter på Lunds universitet.

Klicka här för att komma till enkäten:

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfwims9RC9dqy-m3z8DUCG2CLJILrK5BA_t13qGbYm3BOsbWg/viewform

Du kan kontakta oss via email:

Emma Sjölin, Emma.sjolin.211@student.lu.se

Linnea Östermark, Linnea.ostermark.919@student.lu.se

Handledare

Dolf Tops, Dolf.tops@soch.lu.se